

HRVATSKI VOJNIK

4. KOLOVOZA 2023.

BROJ | 688

CIJENA 1,33 € / 10 KUNA

AMERIČKI KADETI
U HRVATSKOJ

MEĐUNARODNI
LJETNI KAMP
VOĐENJA ZA
DOČASNIKE

NAJBOLJI
DOČASNIK NA
MEĐUNARODNOJ
IZOBRAZBI
DESETNIK
VALENTIN
GLOGOVAC

RAZMJENA
ISKUSTAVA U
PLANINSKOM
OKRUŽENJU

BITI LIJEĆNIK I
VOJNIK - DVA LICA
IZVRSNOSTI

U PONIZNOSTI
LEŽI SNAGA HRVATSKIH KOMANDOSA

Foto: Tomislav BRANDT

**Poštovane pripadnice i pripadnici Hrvatske vojske,
poštovane djelatnice i djelatnici Ministarstva obrane,
poštovane građanke i građani te naši sunarodnjaci izvan
domovine,
čestitam vam Dan pobjede i domovinske zahvalnosti i
Dan hrvatskih branitelja.**

Obilježavanje 28. obljetnice VRO Oluja sjećanje je na povijesne i ponosne dane kada je Hrvatska pokazala kako upravo zajedništvo, odlučnost i jasna vizija ispisuju povijest jednog naroda i stvaraju slobodu.

Zahvaljujem zato svim hrvatskim braniteljima koji su sudjelovali u najsajnjoj vojnoj operaciji u povijesti Hrvatske i osigurali nam da u miru, u svojoj samostalnoj i modernoj hrvatskoj državi, gradimo i stvaramo bolju budućnost za generacije koje dolaze.

Sjećanje na hrvatske branitelje i sve one koji su izgubili život na putu borbe za samostalnost i neovisnost čini nas upravo na današnji dan posebno ponosnim jer svjedočimo Hrvatskoj koja unatoč svim izazovima raste i jača, ostvarujući povijesne iskorake na svim područjima.

Vlada Republike Hrvatske zato nastavlja odgovorno razvijati naše obrambene sposobnosti i kapacitete, ulažući u daljnje procese modernizacije i opremanja Hrvatske vojske.

Hrvatska i svaki njezin građanin zaslužuju imati modernu i moćnu vojsku, koja je u svakom trenutku sposobna odgovoriti na sve izazove koji se pred nju postave: hvala svim hrvatskim vojnikinjama i vojnicima što časnom službom dokazuju kako su neodvojiv dio našeg nacionalnog identiteta.

Vjerujem kako ćemo svi zajedno i nadalje uspješno iznalaziti odgovore na izazove koje nam vrijeme donosi i iz čega ćemo, baš kao u Oluji, izići kao pobjednici.

Čestitam vam još jednom 28. obljetnicu vojno-redarstvene operacije Oluja.

ministar obrane
Mario Banožić

SADRŽAJ

- 4 ZSS**
U poniznosti leži snaga hrvatskih komandosa
- 8 MEĐUNARODNA SURADNJA**
Američki kadeti u Hrvatskoj
- 12 OSRH**
Međunarodni ljetni kamp vođenja za dočasnike
- 16 SRV "MARKO BABIĆ"**
Najbolji dočasnici na međunarodnoj izobrazbi
- 20 MEĐUNARODNA SURADNJA**
Razmjena iskustava u planinskom okruženju
- 24 HRVATSKA VOJSKA**
Biti liječnik i vojnik – dva lica izvrsnosti
- 26 HVU**
Izobrazba časnika za stožerne dužnosti
- 28 HVU**
Vrijedna razmjena iskustava
- 30 HRVATSKA VOJSKA**
Hrvatska vojska za Slavoniju
- 32 RAZMJESTIVI KOMUNIKACIJSKI MODUL**
Brzina i točnost glavne odlike
- 34 VOJSKE SVIJETA**
Modernizacija oružanih snaga Italije
- 42 KOPNENA VOJSKA**
Akeron MP – protuoklop pete generacije
- 50 PODLISTAK**
Tenk – vladar kopnenih bojišnica (IX. dio):
Zapad se budi
- 56 CRTICE IZ HRVATSKE POVIJESTI**
Medvedgrad – srednjovjekovna znamenitost Zagreba
- 60 DAN BRANITELJA SUNJE**
Nikad pokorena
- 62 DAN LOGORAŠA SRPSKIH KONCENTRACIJSKIH LOGORA**
Razmjene ratnih zarobljenika 1991. (I. dio)

ZSS

**U vojarni "Josip Jović" na Udbini
održana je prigodna svečanost
kojom je obilježen završetak
Temeljne obuke za specijalna
djelovanja Zapovjedništva
specijalnih snaga**

TEKST

Tomislav Vidaković

FOTO

Tomislav Brandt

Svim polaznicima 22. naraštaja koji su uspjeli proći najzahtjevniju obuku koja se provodi u Hrvatskoj vojsci uručene su na Udbini potvrde o uspješno završenoj obuci, zelena beretka s grbom te *commando* značka i krunica.

"Od početne faze obuke do danas ostala je nekolicina vas najodlučnijih, najspremnejih i najupornijih", istaknuo je zapovjednik ZSS-a brigadir Ivan Miloš te dodao kako su na uspjeh polaznika iznimno ponosni i kako ih sa zadovoljstvom primaju u redove specijalnih postrojbi Hrvatske vojske. ZSS u svojem djelovanju slijedi načelo da je kvaliteta ispred kvantitete, što su svi polaznici obuke s instruktorskim timom upravo i potvrdili, te je upravo zato čelnji čovjek ZSS-a i njima odao priznanje za zalaganje i predanost da prepoznaju osobine i potencijal budućih specijalaca.

**U PONIZNOSTI LEŽI
SNAGA HRVATSKIH
KOMANDOSA**

ZSS

“Ova obuka tek je početak vaše zahtjevne karijere u specijalnim postrojbama Hrvatske vojske, odnosno u ZSS-u”, rekao je brigadir Miloš te naglasio kako njom tek započinje daljnje usavršavanje. Nove pripadnike ZSS-a u nastavku karijere očekuje obuka kroz programe dopunskih osposobljavanja za dužnost na koju će biti dodijeljeni. Na kraju obraćanja savjetovao je novim pripadnicima da oprezno koriste snažan alat koji su stekli tijekom obuke, a to je samopouzdanje. “Koristite ga za svladavanje osobnih i profesionalnih izazova, ali nikada da biste se uzdigli iznad drugih jer u poniznosti leži naša snaga”, zaključio je zapovjednik ZSS-a.

Ministar obrane Mario Banožić novim je komandosima čestitao te istaknuo kako *commando* znak, uz vrhunske sposobnosti i vještine, donosi i veliku odgovornost.

"Poštovani pripadnici Zapovjedništva specijalnih snaga,
poštovani komandosi,
od srca vam čestitam na uspješnom završetku
commando obuke i položenoj prisezi, koja nas
uvijek iznova podsjeti na svu moć i odgovornost
koje vam pripadaju.

Čestitam vam prije svega što ste u sebi pronašli
želju, volju i snagu, istinski motiv da suočeni s vrlo
zahtjevnim zadaćama koje su se pred vas postavljale,
izidete kao pobednici – kao perjanica Hrvatske
vojske, specijalci naše Hrvatske vojske!

Ovo nije samo dužnost u Hrvatskoj vojsci. Biti
komandosom znači imati ovu časnu dužnost kao
način života. Vjerujem kako shvaćate dubinu onoga
što ste postali te kako nikada nećete zaboraviti da
unatoč samopouzdanju koje ste stekli, u poniznosti
leži snaga moćnog hrvatskog vojnika, komandosa!
Budite, poštovani specijalci, uvijek vjerni i odani
Hrvatskoj i hrvatskom narodu!"

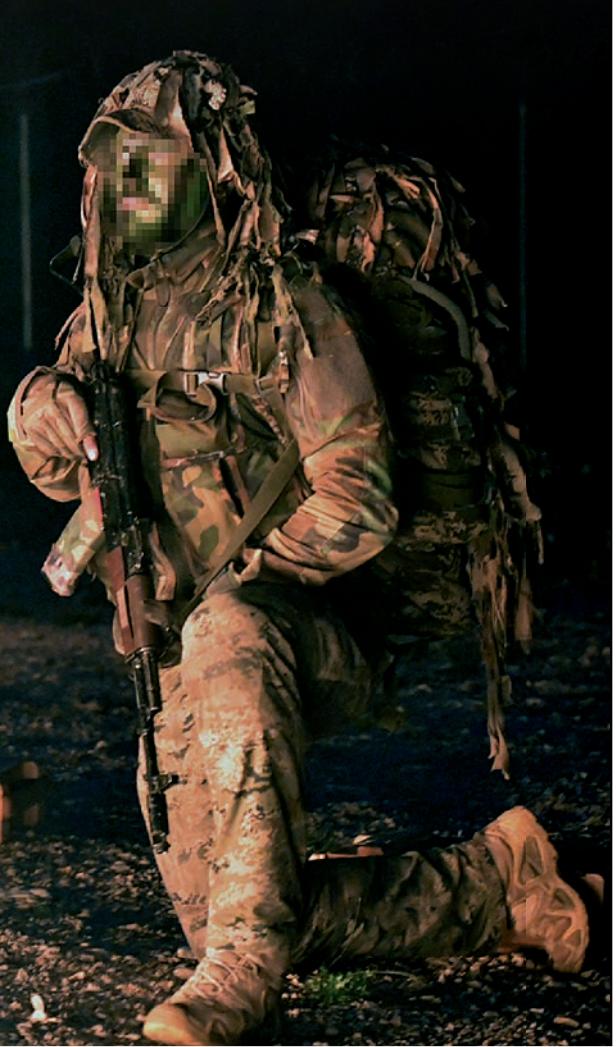
ZSS u svojem djelovanju slijedi načelo da je
kvaliteta ispred kvantitete, što su svi polaznici
obuke s instruktorskim timom i potvrdili

"Imajte na umu da ste na današnji dan dobili samo člansku iskaznicu velikog i vrlo zahtjevnog kluba u koji ste ušli", poručio je polaznicima obuke izaslanik načelnika GS OSRH načelnik Obavještajne uprave GS OSRH brigadni general Mijo Validžić te dodao kako nije lako biti član tog kluba jer se radi o samom vrhu kopja Hrvatske vojske.

Prije same svečanosti vojni kapelan ZSS-a don Željko Savić predvodio je u crkvi hrvatskih mučenika na Udbini misu za pokojnog skupnika Josipa Briškog, poginule pripadnike specijalnih postrojbi OS-a i sve hrvatske branitelje.

Primanje novih pripadnika u Zapovjedništvo specijalnih snaga svojim je dolaskom uveličao zamjenik zapovjednika Združenog zapovjedništva snaga Slovenske vojske brigadni general Uroš Paternus, načelnik Stožera zamjenik zapovjednika Zapovjedništva specijalnih snaga pukovnik Ante Carminatti, zapovjednik vojarne "Josip Jović" i Središta za razvoj voda "Marko Babić" pukovnik Ivan Vukelić, izvršni dočasnici prvog dočasnika OSRH časnici namjesnik Tihomir Slanac, prvi dočasnici Zapovjedništva specijalnih snaga stožerni narednik Filip Tunjić, bivši i sadašnji pripadnici ZSS-a, predstavnici udruga proizišlih iz Domovinskog rata te drugi uzvanici.

MEĐUNARODNA SURADNJA

AMERIČKI KADETI U HRVATSKOJ

U sklopu bilateralne vojne suradnje našu su zemlju ovog ljeta posjetila četvorica budućih časnika s West Pointa i Sveučilišta Brigham Young. Upoznali su svoje kolege s HVU-a, ali i druge postrojbe Hrvatske vojske, vojarne, poligone, naoružanje i opremu. Baš kao i hrvatska prirodna, kulturna, povijesna te društvena obilježja

Hrvatsko-američka bilateralna vojna suradnja ogledava se na mnogim poljima, pa tako i akademskim. Tu ponajprije mislimo na mlade ljude koji su budućnost obiju vojski – na kadete. Nije neuobičajeno da buduće časnice i časnici Hrvatske vojske posjete američke vojne akademije, baš kao i da njihovi kadeti uzvrate posjet. Priče koje nam mogu ispričati Amerikanci o svojim dojmovima stечenim u Hrvatskoj uvijek su zanimljive, međutim, nije jednostavno dobiti ih kao sugovornike. Cilj posjeta uvijek je upoznavanje s Hrvatskim vojnim učilištem "Dr. Franjo Tuđman", ali i s mnogim drugim granama, rodovima i postrojbama Hrvatske vojske. Baš kao i s prirodnim, kulturnim i povijesnim znamenitostima naše zemlje. To, ukratko, znači da im je raspored itekako ispunjen. Ipak, zahvaljujući susret-ljivosti Ureda za obrambenu suradnju (Office of Defense Cooperation - ODC) koji djeluje u okviru američkog velepo-

**Američka četvorka
na Hrvatskom vojnom
učilištu ispred
povijesnih obalnih
topova sa Žirja: slijeva
Stuart Christiansen,
Jose Chacon, Chris
Konin i Noah Jager**

TEKST
Domagoj Vlahović
FOTO
Domagoj Vlahović
privatna arhiva

slanstva u Hrvatskoj, pred nama su se sredinom srpnja na HVU-u našla četvorica mladića u američkim vojnim odorama. Kadeti Jose Chacon, Noah Jager i Chris Konin, kao "redoviti" kadeti, pohađaju najprestižniju vojnu akademiju na svijetu: United States Military Academy (USMA), puno poznatiju kao West Point. Priča našeg četvrtog sugovornika nešto je drugačija: Stuart Christiansen školuje se na Sveučilištu Brigham Young (BYU) u Provu, država Utah. Poznavatelji košarke sjetit će se da je istu akademiju pohađao veliki hrvatski košarkaš Krešimir Ćosić. Naravno, tu nije riječ o vojnoj akademiji, no ona ima poseban program Reserve Officer Training Corp (ROTC), koji omogućava paralelno civilno i vojno školovanje. Stuart dobro govori i hrvatski jezik: prije no što je upisao sveučilište, dvije je godine volontirao za svoju vjersku zajednicu u Hrvatskoj i susjednim zemljama. Tako su kolege često imali njegovu previditeljsku pomoć.

POSJET KAO NAGRADA

Trojac s West Pointa bio je stigao u Hrvatsku 24. lipnja, a Christiansen nešto prije, svi zahvaljujući programu koji su zajednički pripremili ODC i njihove akademije. Činjenica da su odabrani za putovanje i posjet puno govori o njihovim vojničkim i akademskim sposobnostima i rezultatima, jer on je i svojevrsna nagrada, posljedica prolaza kroz seleksijski proces. I, kako smo čuli, navedeni program pokrio je zaista mnogo toga. Mladi Amerikanci upoznavali su se s Hrvatskom vojskom, njezinim postrojbama i vojnicima, vojarnama, poligonima, naoružanjem i opremom, kompleksnijim borbenim sustavima poput vozila i aviona, kibernetičkim sustavima, hrvatskom vojnom industrijom... No, imali su prilike učiti nešto i o Hrvatskoj, ali i vlastitoj zemlji te vojsci kroz prezentacije o hrvatsko-američkoj vojnoj suradnji i bilateralnim odnosima. Kadet Chacon rekao nam je da ga je posebno zanimalo upravo

"Voljeli bismo se vratiti"

Prije posjeta Hrvatskoj, naši sugovornici učili su i raspitivali se o našoj zemlji. Uočili su da puno ljudi iz drugih europskih zemalja često posjećuje Hrvatsku. Kadetima se posebno sviđa hrvatska obala, naši nacionalni parkovi, hrana, ali i čistoća te sigurnost naših gradova: "Hrvati su ljubazni i gostoljubivi, dobro govore engleski i osjetili smo se iznimno dobrodošlima. Voljeli bismo se vratiti." Isto tako, impresionirani su dugom i bogatom poviješću naše zemlje, ali i interesom koji Hrvati pokazuju za američku kulturu. "Dijelimo vrijednosti demokracije, neovisnosti i slobode," podsjeća američka četvorka.

Stuart Christiansen
polaznik je vojničkog
programa na Sveučilištu
BYU, ali i pripadnik
Nacionalne garde

MEĐUNARODNA SURADNJA

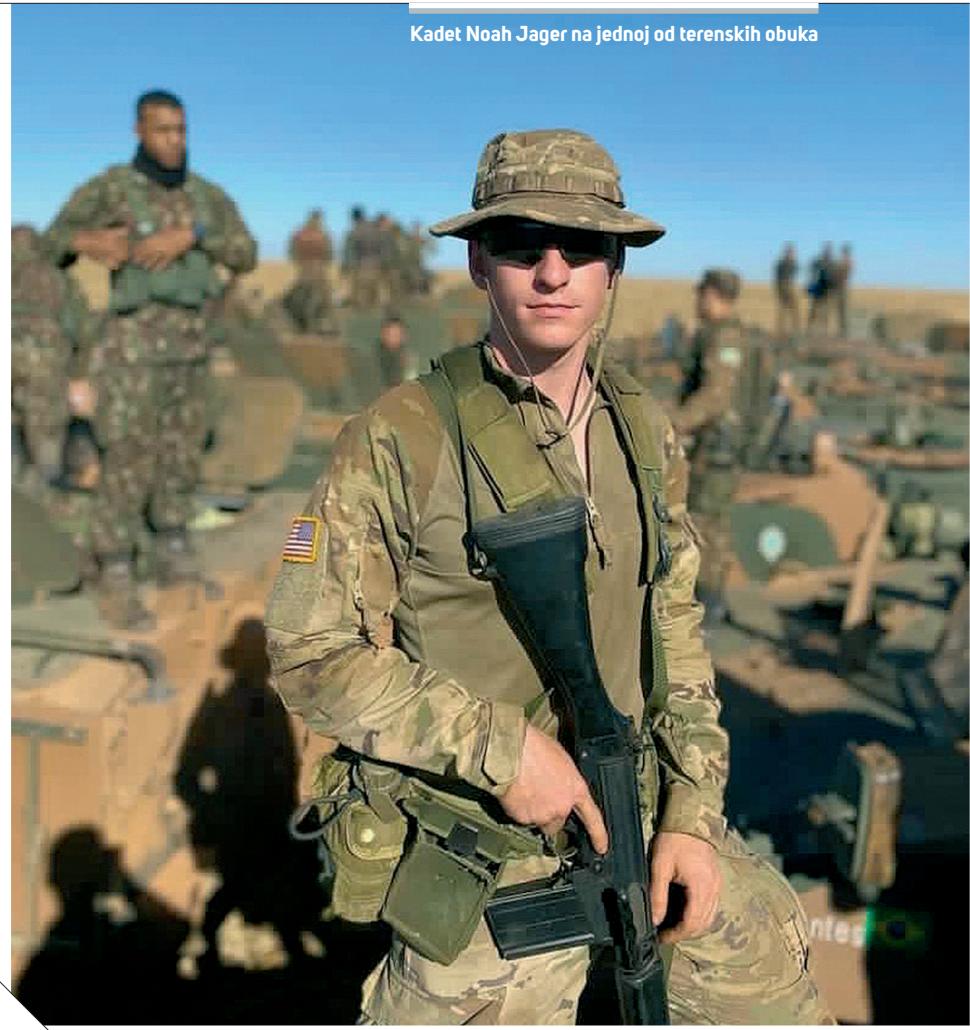
POMAGATI I SLUŽITI. SVAKOG DANA

Još jedna stvar koju su primijetili jest da mnogi kadeti OSRH dolaze iz obitelji hrvatskih vojnika i branitelja iz Domovinskog rata, "jasno je da je to za njih bila snažna veza i snažna motivacija da postanu kadeti". U svakom slučaju, svi komentiraju da su mogli naučiti nešto od hrvatskih kadeta, ali i da se nadaju da su oni mogli naučiti nešto od njih.

"West Point daje nam priliku da upoznamo vojske i kadete drugih zemalja jer lako je moguće da ćemo imati prilike surađivati s njima u budućnosti," kažu nam kadeti. To je i logično: američke oružane snage djeluju i surađuju sa saveznicima i partnerima iz cijelog svijeta, a kad je riječ o Hrvatskoj kao saveznici iz NATO-a i strateškom partneru, ta mogućnost još više dolazi do izražaja. Slične prilike daje i BYU, a Christiansen je zbog svoje biografije bio logičan izbor. On je stigao krajem svibnja, i tu je sve pokriva ODC, uz "blagoslov" postrojbe u kojoj služi Stuart: 300. vojnoobavještajne brigade Nacionalne garde kopnene vojske. Na kraju razgovora, pitali smo ih o njihovim motivima da postanu američki vojnici. Jednostavno, iza toga stoje domoljublje i zahvalnost prema svim prilikama koje im nude Sjedinjene Države. Baš kao i osjećaj određene obvezе

taj "diplomatski" dio. S druge strane, svi su bili oduševljeni jedinstvenom prilikom koja im se ukazala: pratiti dio zajedničkog uvježbavanja pripadnika Zapovjedništva specijalnih snaga OSRH i njihovih kolega iz američkih te britanskih specijalnih postrojbi. Čak su se i sami okušali s hrvatskim puškama VHS2. Prvi su se put susreli s oružjem tzv. bullpup konstrukcije i dojmovi su različiti. Noah Jager rekao je da mu se sviđa njezina raspoređenost mase, smještaj okidača iza spremnika i stabilnost paljbine crte koja s tim dolazi. Naši gosti nazočili su i nečemu što im je, barem zasad, sigurno bliskije: osim HVU-a, obišli su i jedan od ljetnih kampova kadeta OSRH. Pogled na tamošnje aktivnosti podsjetio ih je na stvari koje su i sami prošli na svojim kampovima. Primjerice, vidjeli su koje greške naši kadeti rade u obuci, i zaključili da su i oni sami radili iste takve. Kad uspoređuju HVU i West Point, primjećuju razlike u rasporedu akademskih i terenskih aktivnosti, no neke su stvari iste, posebno kad se govori o dnevnoj rutini ili onim "manje popularnim" kadetskim poslovima poput čišćenja prostorija i kruga vojarne. "Naravno, postoje kulturološke i druge razlike. Međutim, svi u osnovi imamo iste ciljeve, i akademske i vojničke," zaključuju naši sugovornici.

Kadet Noah Jager na jednoj od terenskih obuka

Oduševljenje hrvatskim vojničkim natjecanjem

Američki su kadeti, među ostalim, tijekom posjeta dobili i knjigu *Prvi za Hrvatsku*, svojevrsnu povjesnicu natjecanja za najspremnijeg pri-padnika OSRH Memorijal bojnik Davor Jović – Prvi za Hrvatsku. Kako je knjiga napisana na hrvatskom i engleskom jeziku, mogli su pročitati mnoštvo detalja o jednom od najzahtjevnijih vojničkih natjecanja u Europi. Oduševljenje Noahu Jageru i Chrisu Koninu natjecanjem i tradicijom koja stoji iza njega toliko je da su izrazili želju da iduće godine nastupe na stazi koja "izgleda vrlo izazovno, vrlo motivirajuće", u međunarodnoj konkurenciji Best Soldier Competition.

Chris Konin
polaznik je
akademije
West Point

prema prošlim i budućim naraštajima, njihovim sadašnjim i budućim obiteljima. Jose nam je otkrio da su njegovi roditelji migrirali u SAD iz Meksika, a Amerika je pružila puno prilika i mogućnosti obitelji. Stuart je dodao da kroz vojnu karijeru može pomoći drugim ljudima, poduprijeti ih u tome da postanu bolji. "Ako želite pomagati i služiti, biti u vojsci najbolji je način da to i činite. Svakog dana," zaključio je američki kadet.

Na ljetnom kampu sudjeluju dočasnici koji imaju bogato iskustvo rada na voditeljskim ili zapovjednim dužnostima i u međunarodnim operacijama, a za kamp su ih prijavile oružane snage njihovih zemalja, u kojima djeluju unutar Dočasničkog lanca potpore

TEKST

Janja Marijanović
Šaravanka

FOTO

OSRH

OSRH

U organizaciji Dočasničkog zbora OSRH već tradicionalno proveden je Međunarodni ljetni kamp vođenja za dočasnike članica NATO saveza i Partnerstva za mir čime se jača međunarodna suradnja te povjerenje i razumijevanje među dočasnicima iz partnerskih zemalja. Kamp je održan od 14. do 21. srpnja u vojarni "Kovčanje" na Lošinju, a ove je godine trinaesti put da se provodi. Osim dočasnika iz OSRH sudjelovali su dočasnici iz oružanih snaga Slovenije, Austrije, Slovačke, Rumunjske, Francuske, Bosne i Hercegovine, Kosova, Mađarske i SAD-a, a ukupan je broj polaznika bio 22.

Na ljetnom kampu sudjeluju dočasnici koji imaju bogato iskustvo rada na voditeljskim ili zapovjednim dužnostima i u međunarodnim operacijama, a za kamp su ih prijavile oružane snage njihovih zemalja u kojima djeluju unutar Dočasničkog lanca potpore.

MEDUNARODNI LJETNI KAMP VOĐENJA ZA DOČASNIKE

U ulozi nositelja organizacije i provedbe ove aktivnosti bio je prvi dočasnik OSRH časnički namjesnik Dražen Klanjec. "U ljetni kamp za dočasnike nastojimo uključiti što više mladih dočasnika kako bi razvijali svoja znanja, sposobnosti i samopouzdanje te stekli iskustvo rada u međunarodnom okruženju," kaže prvi dočasnik. Kao najveći izazov tijekom provedbe kampa časnički namjesnik Klanjec navodi velike temperature koje su ih pratile cijelo vrijeme i sukladno tomu morali su redefinirati dnevne rasporede.

Osim mera koje kao i uvijek oduševi polaznike saznajemo kako je provedba gađanja iz jurišne puške VHS i pištolja HS naišla na najviše simpatija. "Ovdje je riječ o vrlo iskusnim doča-

OSRH

snicima koji dobro barataju naoružanjem i maksimalno iskoriste svaku priliku, a pogotovo pripadnici drugih nacija koji se ne susreću toliko često s hrvatskim naoružanjem,” navodi prvi dočasnik OSRH i naglašava kako na ovaj način promoviramo hrvatsku obrambenu industriju. Kao glavni cilj Međunarodnog kampa za dočasnike navodi se afirmacija međunarodne suradnje dočasnicih zborova, povećanje stupnja znanja i specifičnih vještina dočasnika, razmjena iskustva u radu, unapređivanje međusobnog poznavanja, te poticanje daljnog razvoja dočasničkih zborova zemalja sudionika. Svake su godine na kampu i gosti predavači iz različitih zemalja i organizacija unutar NATO-a koji govorile o vođenju i zapovijedanju što je i glavna tema ovog kampa. Veliku potporu u provedbi kampa i ove su godine pružili instruktori iz Zapovjedništva specijalnih snaga, Hrvatske ratne mornarice i Počasno-zaštitne bojne čime je postignuta dinamičnost i raznolikost obuke. Neke od zadaća koje su se provodile obuka su iz vešljanja u kajacima, natjecanje u vožnji kajacima, izrada australskog splava, orientacija, vezanje čvorova, temeljne vještine borbenog plivača, te plovidba na relaciji Lošinj – Veli Brijun gdje se polaznicima predstavila Počasno-zaštitna bojna sa svojim akrobatskim vježbama.

Osim dočasnika iz OSRH sudjelovali su dočasnici iz oružanih snaga Slovenije, Austrije, Slovačke, Rumunske, Francuske, Bosne i Hercegovine, Kosova, Mađarske i SAD-a, a ukupan je broj polaznika bio 22

Prvi dočasnik OSRH časnički namjesnik Dražen Klanjec istaknuo je: "U ljetni kamp za dočasnike nastojimo uključiti što više mlađih dočasnika kako bi razvijali svoja znanja, sposobnosti i samopouzdanje te stekli iskustvo rada u međunarodnom okruženju

Uz edukativni dio obuke, polaznici kampa sudjeluju i u izvanobučnim sadržajima čiji je cilj međusobno upoznavanje polaznika, promocija vojnog i kulturnog nasljeđa zemalja iz kojih dolaze te predstavljanje povijesnog i kulturnog nasljeđa Republike Hrvatske kao zemlje domaćina.

Cijela se aktivnost provodi na engleskom jeziku, a ideja je da njoj prisustvuju dočasnici koji su to zaslужili svojim marljivim radom i isticanjem unutar svojih postrojbi. Prvi dočasnik OSRH časnički namjesnik Dražen Klanjec kaže kako je jako zadovoljan provedbom ovogodišnjeg kampa za dočasnike jer se time nastavlja kontinuitet međunarodne suradnje. "Na ovaj način kao oružane snage ispunjavamo svoj cilj sudjelovanja u međunarodnim aktivnostima, a vođenjem cijele aktivnosti pokazujemo svoj dočasnički lanac potpore," zaključio je prvi dočasnik.

NAJBOLJI DOČASNICKA NA MEĐUNARODNOJ IZOBRAZBI

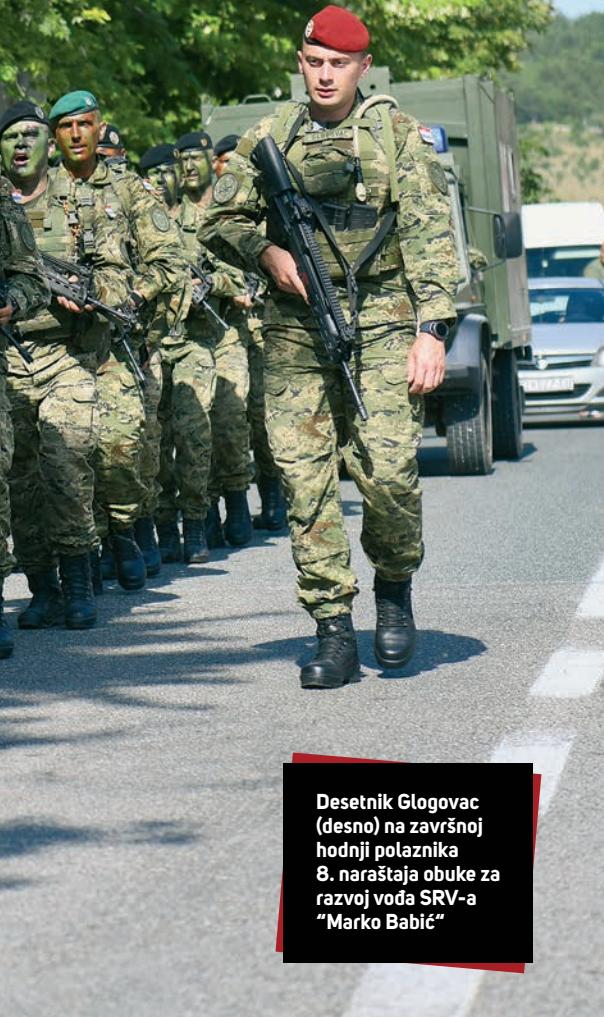
TEKST

Domagoj Vlahović

FOTO

Tomislav Brandt
Domagoj Vlahović

Desetnik Valentin Glogovac, instruktor u Središtu za razvoj vođa "Marko Babić", nedavno je završio sljedno rastuću intergransku dočasničku izobrazbu na Intereuropskoj akademiji zračnih snaga. Zahvaljujući svemu što je postigao i pokazao, dobio je najprestižniju nagradu koju dodjeljuje akademija

**Desetnik Glogovac
(desno) na završnoj
hodnji polaznika
8. naraštaja obuke za
razvoj vođa SRV-a
"Marko Babić"**

Teško je reći da se vojna karijera hrvatskog dočasnika Valentina Glogovca (28) odvija nekim uobičajenim tijekom. To, međutim, pišemo u pozitivnom smislu. U Hrvatskoj je vojsci od srpnja 2015., kad je bio raspoređen u bojnu Vukovi tadašnje Gardijske motorizirane brigade. Kaže nam da je početak u operativnoj, elitnoj postrojbi Hrvatske kopnene vojske na njega djelovao motivirajuće. U roku je poslan na Izobrazbu za razvoj vođa i stekao je dočasnički čin. A onda je u rujnu 2019. prošao prvu pilot-obuku za razvoj vođa Središta za razvoj vođa (SRV) "Marko Babić". Neposredno nakon povratka u Gospić, dobio je sasvim poseban poziv. Naime, temeljem mišljenja prvog dočasnika SRV-a postao je kandidat za instruktora u Središtu. Teško da ga je očekivao, jer je ta uloga uglavnom rezervirana za dočasnike s puno duljim stažem u vojsci. Međutim, sve što je Glogovac dotad pokazivao kao vojnik, a posebno na teškoj pilot-obuci, pokazalo je da je kroz nekoliko godina stekao golemo

Foto: Inter-European Air Forces Academy

SRV "MARKO BABIĆ"

iskustvo te vojničke i ljudske kvalitete. Kvalitete dočasnika i vođe. Prihvatio je poziv i od listopada 2020. postao je instruktur u SRV-u, a njegov brzi, "neuobičajen" napredak pokazao je da je sustav prepoznao njegovu izvrsnost.

ŠIROK RASPON POLAZNIKA

Da su svi navedeni epiteti točni, dočasnik rođen u Novoj Gradiški nedavno je potvrdio i na međunarodnom planu. Od 14. travnja do 17. svibnja 2023. počeo je 3. razinu slijedno rastuće izobrazbe na Intereuropskoj dočasnicičkoj akademiji (Inter-European NCO Academy). Izobrazbu organizira Intereuropska akademija zračnih snaga (Inter-European Air Forces Academy - IEAFA) Američkog ratnog zrakoplovstva (USAF) u svojem zrakoplovnom postrojenju Kapaun kod Kaiserslauterna na zapadu Njemačke. Kad spominjemo USAF i zračne snage, logično je da se postavlja pitanje sudjelovanja dočasnika kopnene vojske na njihovoj izobrazbi. Dakle, ona je zapravo intergranska i u nekim segmentima odgovara Naprednoj dočasnicičkoj izobrazbi na Hrvatskom vojnom učilištu. No, ima i drugih posebnosti. Jedna od njih jest što je IEAFA organizirala dočasnicičku paralelno sa slijedno rastućom časničkom izobrazbom na Intereuropskoj školi za časnike eskadrila (Inter-European Squadron Officer School). Raspon činova polaznika za dočasnike je bio od desetnika do časničkog namjesnika, a za časnike od poručnika do bojnika. Uključujući desetnika Glogovca, obje izobrazbe pohađao je 31 časnik i dočasnik iz 13 savezničkih i partnerskih zemalja (Sjeverna Amerika, Europa, Afrika). I na neki način, izobrazbe su bile spojene: dočasnici i časnici bili su u dočasnicičkim i časničkim razredima, ali i u zajedničkim mješovitim

Uručivanje nagrade Commandant's Leadership Award u Intereuropskoj akademiji zračnih snaga

SRV "MARKO BABIĆ"

timovima unutar kojih svi zajedno uče, rješavaju problemske zadaće i zajednički donose konačne odluke. Otr普like, u mješovitom je obliku bila održana otprilike polovina nastave. "Tečaj pokazuje da se dočasničkom kadru i dočasničkom lancu potpore daje sve značajnija uloga u odlučivanju na njihovoj razini, svojevrsnu decentralizaciju odlučivanja. Primjerice, na predavanjima smo saznali da u obližnjoj USAF-ovoј zrakoplovnoj bazi Ramstein ima postrojbi od 500 pripadnika koje vode tek četvorica-petorica časnika. Velik dio posla prebačen je na ramena dočasnika i postrojbe funkcioniраju savršeno," kaže Glogovac.

MALO SLOBODNOG VREMENA

Već posloviočno za Amerikance, uvjeti za rad i život bili su izvrsni. Naš dočasnik bio je smješten u vojnem hotelu u obližnjem postrojenju Američke kopnene vojske Landstuhl. Nakon jutarnjih priprema, polaznici bi se okupili oko vozila koja su im ustupljena za prijevoz i krenuli prema Kapaunu. Nastava je počinjala u osam ujutro, a karakteristična je po tome da instruktori prije svega traže praktičan rad, timski rad te rješavanje različitih problema. Teorijskom dijelu ili prezentacija pridaje se nešto manja pozornost. Spomenuti rad u mješovitim timovima desetniku Glogovcu bio je najzanimljiviji. Kasnije poslijepodne, na kraju radnog dana, polaznici bi dobili pisane ili digitalne materijale zahvaljujući kojima su se mogli pripremati za idući dan. Te pripreme i učenje dočasnik je radio u slobodno vrijeme, što znači da ga baš i nije bilo mnogo. Ostatak je često iskoristio kako bi održao svoju tjelesnu spremnost. "Da bismo radili u SRV-u s našim polaznicima, mi instruktori jednostavno moramo biti spremni. A IEAFA nam je osigurala dobre uvjete za održavanje te spreme," prisjeća se.

U takvom širokom okružju u kojem je bio među najmladima po činu i po godinama, SRV-ov instruktor pokazao je izvanredne rezultate. Iskazao se u učenju i izvršavanju svih zadaća, završnom radu, ali i u komunikaciji i vođenju, interakciji te izgradnji uspješnog dočasničko-časničkog tima. Zbog svega što je pokazao, desetnik OSRH ocijenjen je najvišim ocjenama. A zatim je dobio i posebno pri-

Već zbog sebe samog, nisam si želio dopustiti nikakav otklon od vojničke stege i izgleda. A još i dodatno jer sam znao da predstavljam SRV "Marko Babić", OSRH i Republiku Hrvatsku u cijelini

znanje. Kolege polaznici i instruktori IEAFA nominirali su ga za najprestižniju nagradu koju dodjeljuje akademija: Commandant's Leadership Award. Nakon nominacije, slijedio je intervj u sa zapovjednikom i prvom dočasnicom IEAFA, u kojem se taj zapovjedni dvojac želio uvjeriti da nominirani ima vrijednosti i kvalitete koje Akademija i promovira. Iako on sam nije bio svjestan toga, njegovi kolege poslige su mu rekli da je za njih bio glavni favorit, što je i potvrđeno. Zahvaljujući kombinaciji nominacije, akademskog uspjeha i mišljenja stručnjaka iz IEAFA, dobio je nagradu! Ona znači i da je izabran za najboljeg dočasnika naraštaja, jer je dobivaju jedan dočasnik i jedan časnik. Time je i ušao u krug počasno-diplomiranih polaznika akademije IEAFA (IEAFA Alumni graduate). Da se našalimo, priznat ćete da to nisu niti loša postignuća za mладог desetnika.

VOJNIČKO DRŽANJE I PONAŠANJE

S Valentynom Glogovcem razgovarali smo u prostorijama SRV-a "Marko Babić" u vojarni "Josip Jović" u Udbini. Nakon povratka iz Njemačke, nije imao vremena uživati u svojem međunarodnom postignuću, nego se priključio obuci 8. naraštaja u Središtu i s njima ponosno prošao završnu hodnju od Udbine do Knina. Tijekom razgovora, iznimno je fokusiran i odmjeran, ali riječi ne izgovara sporo. Vojničko držanje i ponašanje koje stojiiza njegovih uspjeha jasno je vidljivo. Njegovi nadređeni kažu da Commandant's Leadership Award nije samo osobni uspjeh, nego pridonosi međunarodnoj promociji OSRH. Mi se s tim slažemo, a desetnik nam tek skromno kaže: "Već zbog sebe samog, nisam si želio dopustiti nikakav otklon od vojničke stege i izgleda. A još i dodatno jer sam znao da predstavljam SRV "Marko Babić", OSRH i Republiku Hrvatsku u cijelini, naša zastava vijorila je u Kapaunu zbog mene." Stavlja-

**Hrvatski dočasnik
zaslužio je nagradu
zahvaljujući
kombinaciji
nominacije,
akademskog
uspjeha i mišljenja
stručnjaka iz IEAFA**

jući zaključak pod tečaj u Njemačkoj, Glogovac naglašava da je već na obuci 8. naraštaja u SRV-u video koliko mu je on pomogao. Neka iskustva i lekcije mogao je primijeniti odmah. "Ono što možemo primijetiti kod naših polaznika jest da kad završe obuku i izidu kroz vrata vojarne "Josip Jović" oni nisu samo novi vođe i novi zapovjednici, nego dijelom i nove osobe. Cijeli naš instruktorski tim i Zapovjedništvo SRV-a ponosni smo na takav ishod," kaže nam desetnik. Ono što je najbitnije, u karijeri namjerava nastaviti u istom stilu. Kaže da hrvatski dočasnici u NATO-u imaju velik ugled, da su to već pokazali više puta. "Iako smo mala zemlja i vojska, imamo mnogo kvalitetnih dočasnika, pa i na najvišim razinama NATO-a. Mi mlađi moramo se itekako potruditi da budemo na njihovoj razini. Kad surađujete s iskusnim kolegama i zapovjednim timom kakve imam u postrojbi, sigurno je da morate biti fokusirani kako biste se ugledali na njih te stekli kvalitete kakve oni imaju. One su neprocjenjive! Sigurno je da imam još mjesta za napredak, želim i dalje prenositi svoje znanje, iskustvo i utjecati na buduće generacije dočasnika i časnika," zaključuje desetnik Valentin Glogovac.

MEĐUNARODNA SURADNJA

RAZMJENA ISKUSTAVA U PLANINSKOM OKRUŽENJU

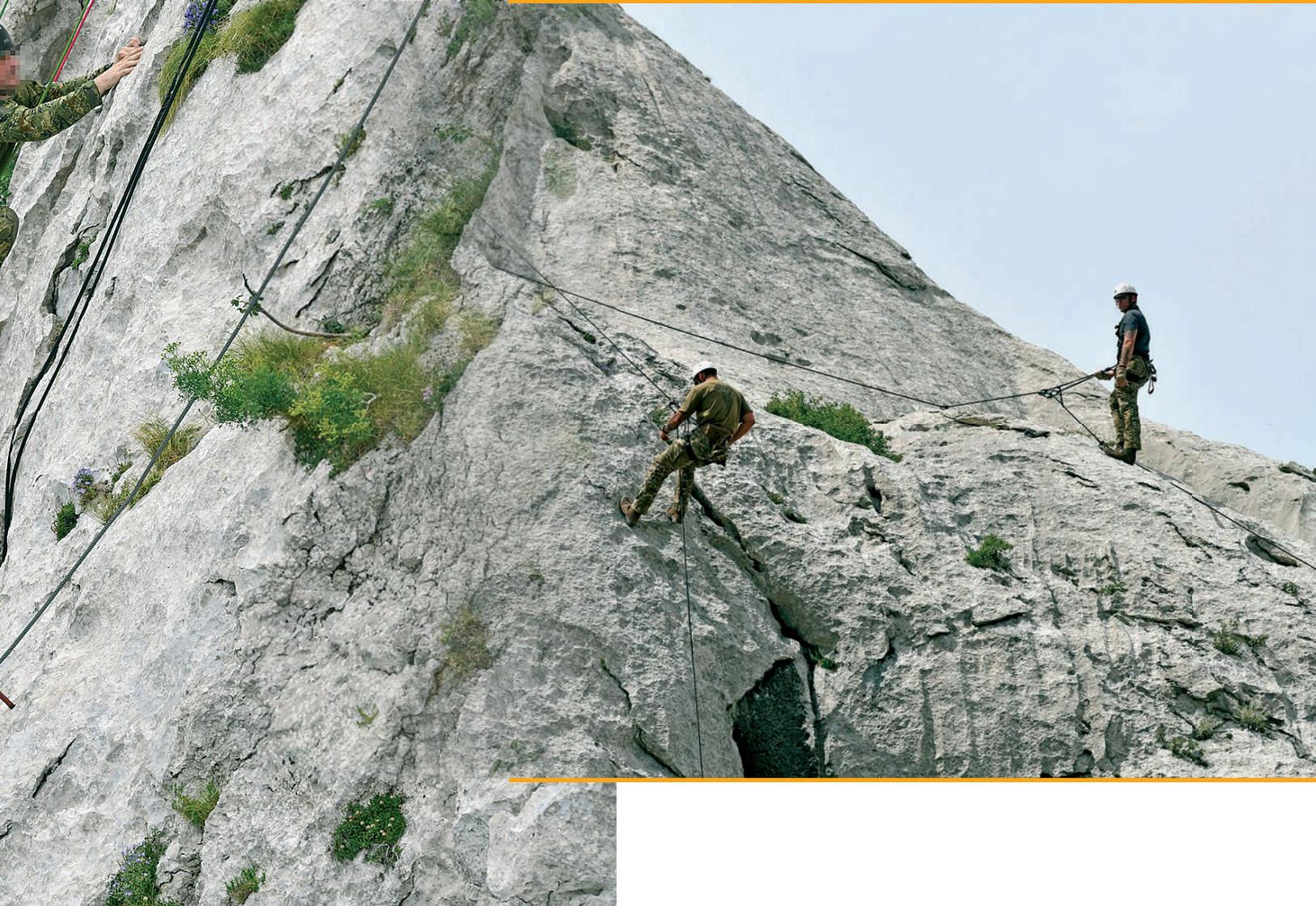
Specijalne postrojbe američkih, britanskih i hrvatskih oružanih snaga provele su zajedničko uvođenje (Joint Combined Exchange Training – JCET) u planinskom okruženju

TEKST
Janja Marijanović Šaravanja

FOTO
Tomislav Brandt

Pripadnici Zapovjedništva specijalnih snaga bili su domaćini još jedne zajedničke obuke hrvatskih i američkih specijalnih snaga, poznate pod engleskim nazivom Joint Combined Exchange Training (JCET). Riječ je o obuci koju američke specijalne snage provode od 1970-ih, kako bi se upoznale s dodijeljenim područjima potencijalnih operacija te razvile partnerske odnose s lokalnim snagama. Ove su godine na aktivnosti JCET bili i pripadnici specijalnih snaga Ujedinjene Kraljevine, a svrha je njihova priključivanja u takav oblik zajedničke obuke stjecanje novih vještina iz vojnog alpinizma.

Naglasak ovogodišnjeg zajedničkog uvježbavanja stavljen je na provedbu operacija u planinskom okruženju, o čemu svjedoči i činjenica da se veći dio obuke provodio na širem području Velebita i Dinare. Ekipa Hrvatskog vojnika imala je priliku biti na jednom dijelu zajedničkog uvježbavanja na području Nacionalnog parka Paklenica, gdje nas je dočekao pripadnik američkih specijalnih snaga koji je ujedno bio i instruktor na jednoj radnoj točki. Na strmim bijelim stijenama promatrali smo pripadnike specijalnih snaga kako uvježbavaju svladavanje vertikalnih zapreka koristeći tehnike penjanja i spuštanja po užetu kao i prijelaz s jedne stijene na drugu koristeći *zip line*. U razgovoru s jednim od pripadnika našeg Zapovjedništva specijalnih snaga saznajemo kako je glavna svrha ovakvog uvježbavanja razmjena iskustava, čime uče jedni od drugih. "Pripadnici specijalnih snaga drugih nacija nisu navikli na ovakvo područje kao naši, ali daju sve od sebe i brzo se priviknu", dodaje pripadnik ZSS-a.

MEDUNARODNA SURADNJA

JCET obuku američke specijalne snage provode od 1970-ih, kako bi se upoznale s dodijeljenim područjima potencijalnih operacija te razvile partnerske odnose s lokalnim snagama

Unatoč vrućinama u Hrvatskoj tijekom srpnja kad se obuka i provodila, pripadnici specijalnih snaga nisu tomu pridavali veliku pozornost i sve su izvršili profesionalno, kako i prilići najelitnijim vojnim postrojbama.

U četiri tjedna zajedničkog uvježbavanja pripadnici američkih, britanskih i hrvatskih specijalnih snaga provodili su takteke malih postrojbi, bojna gađanja te obuke osvježenja iz vojnog alpinizma na području južnog Velebita, uključujući intenzivnu hodnju do najvišeg vrha Velebita. Završni tjedan obuke bio je posvećen integraciji timova i ojačanju u namjenski organiziranu grupu specijalnih snaga (SOLTG), što uključuje obavještajnu pripremu operativnog okružja, provedbu zadaća punog profila (planiranje, ubacivanje, radnje na cilju, eksploatacija cilja, izvlačenje i obavještajna analiza).

Zapovjedništvo specijalnih snaga ove je godine u sklopu JCET-a organiziralo i provelo međunarodnu vojnu vježbu Poskok 23.

Cilj zajedničke obuke specijalnih snaga SAD-a, UK i RH razmjena je iskustava i znanja, uspostava partnerskih odnosa i povećanje interoperabilnosti kroz zajedničko uvježbavanje pojedinačnih i timskih zadaća, do integracije sposobnosti u namjenski organiziranu grupu specijalnih snaga (Special Operations Land Task Group – SOLTG)

Cilj vježbe bilo je ocjenjivanje tima iz sastava kopnene grupe ZSS-a te ocjenjivanje stožernog osoblja grupe za sudjelovanje u NRF 2024. Vježba je združenog karaktera te su uz hrvatske, američke i britanske specijalne snage u potpori provedbe specijalnih operacija sudjelovali i Obavještajna pukovnija OSRH te HRZ. Ocjenjivanje je provodio ocjenjivački tim ZSS-a. Tijekom vježbe scenariji i incidenti koji su postavljeni pred sastavnicu u potpunosti su podržali ocjenjivačke liste. Završno ocjenjivanje provedeno je kroz tri faze, u skladu s NATO-ovim standardima te nacionalnim uputama i pravilnicima.

U četiri tjedna zajedničkog uvježbavanja pripadnici američkih, britanskih i hrvatskih specijalnih snaga provodili su taktike malih postrojbi, bojna gađanja te obuke osvježenja iz vojnog alpinizma na području južnog Velebita, uključujući intenzivnu hodnju do najvišeg vrha Velebita

HRVATSKA VOJSKA

BITI LIJEĆNIK I VOJNIK DVA LICA IZVRSNOSTI

Troje vojnih liječnika na krčkom aerodromu složno je u jednom – biti liječnik i biti časnik, pomagati ljudima izazov je, ali stvara osjećaj ispunjenosti i zadovoljstva. Mladim kolegama poručuju: "Naravno, prihvativite izazov. Pridružite se onima koji su spremni svladavati izazove, iz njih izići kao pobjednici. Čekamo vas u Hrvatskoj vojsci!"

Tekst: Dražen Jonjić / **Foto:** Josip Kopi

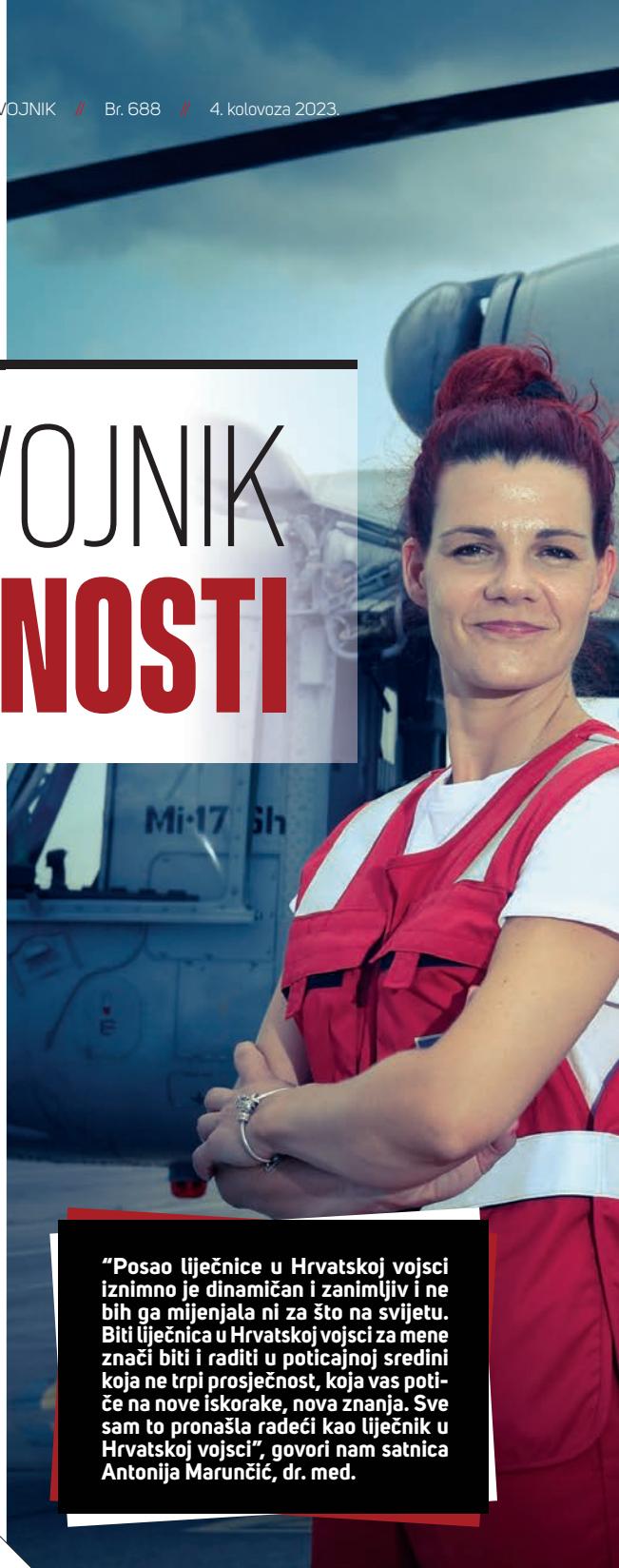
Još jedan od vrućih dana na stajanci zračne luke na Krku. U omalenoj prostoriji nova smjena pilota i tehničara očekuje dolazak helikoptera sa zadaće. Već su od jutra u pogonu. Oni su koji s naših otoka prebacuju pacijente do najbližih bolnica.

Među njima je i žena u crvenoj odori hitne medicinske pomoći satnica Petra Obadić, dr. med. Tek počinje njezina smjena, obavljaju se zadnje provjere opreme. Pitamo je odakle ona u vojsci. Sa smiješkom kaže: "U Hrvatsku vojsku pristupila sam 2018., a zapravo nisam znala što me očekuje. Međutim, danas znam da sam u ovih pet godina napredovala i kao liječnica i kao osoba. Ovdje sam u ulozi liječnice u našem timu hitne medicinske pomoći. Svi ovdje pripadnici smo Hrvatske vojske. Usko surađujemo s našim kolegama pilotima i tehničarima iz Hrvatskog ratnog zrakoplovstva, djelujemo kao tim."

Promatramo iz prikrajka ustaljene procedure. Svatko zna svoj dio zadaće. Motorola je na stolu pred malim uredom. Uvijek su spremni na poziv, na uzljetanje u najkraćem mogućem roku, na akciju u kojoj će medicinska pomoć započeti u letu, stabilizirajući pacijente i odvodeći ih u medicinske ustanove na daljnje postupanje.

Među ekipom na aerodromu susrećemo još jednog vojnog liječnika – satnika Ivu Svilarića, dr. med. I on je spojio u jedno dva plemenita poziva, poziv liječnika i poziv časnika: "Ono što ova dva poziva, ne zanimanja, povezuje je to da kod njih nema mjesta prosječnosti. Radeći u Hrvatskoj vojsci imao sam priliku unapređivati svoja znanja u Njemačkoj. Završio sam naprednu časničku školu u Sjedinjenim Američkim Državama. Naučio sam i u medicini i u Hrvatskoj vojsci brzo reagirati, suočavati se s izazovima, rješavati. U tome su medicina i Hrvatska vojska jednake. To su i moja životna načela."

U daljini se začulo bruhanje helikoptera. Još nekoliko minuta i veliki sivi Mi-171Sh slijede. Iz njega izlazi letačka posada, a nakon njih ugledamo još jednu ženu u crvenoj odori hitne medicinske pomoći. Još umorni od dinamičnog jutra, polako skidaju dijelove opreme

"Posao liječnice u Hrvatskoj vojski iznimno je dinamičan i zanimljiv i ne bih ga mijenjala ni za što na svijetu. Biti liječnica u Hrvatskoj vojsci za mene znači biti i raditi u poticajnoj sredini koja ne trpi prosječnost, koja vas potiče na nove iskorake, nova znanja. Sve sam to pronašla radeći kao liječnik u Hrvatskoj vojsci", govori nam satnica Antonija Marunčić, dr. med.

kako bi se barem malo rashladili, koliko je to moguće na vreloj stajanci krčke zračne luke. "Posao liječnice u Hrvatskoj vojski iznimno je dinamičan i zanimljiv i ne bih ga mijenjala ni za što na svijetu. Biti liječnica u Hrvatskoj vojsci za mene znači biti i raditi u poticajnoj sredini koja ne trpi prosječnost, koja vas potiče na nove iskorake, nova znanja. Sve sam to pronašla radeći kao liječnik u Hrvatskoj vojsci", govori nam satnica Antonija Marunčić, dr. med. "Upravo rad u

“U Hrvatsku vojsku pristupila sam 2018., a zapravo nisam znala što me očekuje. Međutim, danas znam da sam u ovih pet godina napredovala i kao liječnica i kao osoba. Ovdje sam u ulozi liječnice u našem timu hitne medicinske pomoći. Svi ovdje pripadnici smo Hrvatske vojske”, ističe satnica Petra Obadić

“Ono što ova dva poziva, ne zanima, povezuje je to da kod njih nema mesta prosječnosti. Radeći u Hrvatskoj vojsci imao sam priliku unapređivati svoja znanja u Njemačkoj. Završio sam naprednu časnicišku školu u Sjedinjenim Američkim Državama. Naučio sam i u medicini i u Hrvatskoj vojsci brzo reagirati, suočavati se s izazovima, rješavati. U tome su medicina i Hrvatska vojska jednake. To su i moja životna načela”, rekao je satnik Ivo Svilarić

Hrvatskoj vojsci omogućio mi je specijalizaciju iz područja anestezijologije, reanimatologije i intenzivne medicine. To je san svakog liječnika”, govori nam doktorica Marunčić.

“Od 2016. godine sudjelujem u hitnim medicinskim letovima kao dio medicinskog osoblja Hrvatske vojske. Ovakve letove provodi obučena posada letačkog osoblja HRZ-a i medicinskog osoblja ili djelatnika službi traganja i spašavanja. Neopisiv je osjećaj letjeti i pomagati ljudima. Jednostavno, ispunjava zadovoljstvom...”

Puštamo doktoricu Marunčić da ispuni zadnje formulare prije predavanja smjene doktorici Obadić. Vrijeme je za kratak odmor, za povratak domu, djeci, obitelji. “Njima nastojim pružiti ono što meni pruža moja druga obitelj – Hrvatska vojska, a to su mir, ponos i zadovoljstvo pružanja pomoći drugima”, govori nam doktorica Marunčić. Troje vojnih liječnika na krčkom aerodromu složno je u jednom – biti liječnik i biti časnik, pomagati ljudima izazov je, ali stvara osjećaj ispunjenosti i zadovoljstva.

Pitamo ih i što poručuju mlađim kolegama: “Naravno, prihvativate izazov, pridružite se onima koji su spremni svladavati izazove, iz njih izići kao pobjednici. Čekamo vas u Hrvatskoj vojsci!”

HVU

IZOBRAZBA ČASNika

TEKST
Tomislav Vidaković

FOTO
Tomislav Brandt

Izobrazbu je uspješno završilo 48 polaznika: devet iz upravljanja ljudskim resursima, šest iz sigurnosno-obavještajnog područja, petnaest iz operativnog i obrambenog planiranja i CIMIC-a, trinaest iz područja logistike i upravljanja financijskim resursima i pet iz komunikacijsko-informacijskih sustava

Polaznici izobrazbe imat će priliku svoja stečena znanja, iskustva i vještine primijeniti na novim dužnostima koje ih očekuju te će na taj način pridonijeti razvoju sposobnosti Hrvatske vojske

ZA STOŽERNE DUŽNOSTI

Obuka časnika u funkcionalnom području Zapovjedno-stožerne škole "Blago Zadro" trajala je 5 mjeseci ili 468 nastavnih sati i provodi se modularno. U općem modulu nastava traje 190 nastavnih sati, u vojnostrukovnom 170, u modulu operativnog umijeća i planiranja operacija 90 nastavnih sati, a ostali sadržaji 18 nastavnih sati. Uspješno ju je završilo 48 polaznika: devet iz upravljanja ljudskim resursima, šest iz sigurnosno-obavještajnog područja, petnaest iz operativnog i obrambenog planiranja i CIMIC-a, trinaest iz područja logistike i upravljanja finansijskim resursima i pet iz komunikacijsko-informacijskih sustava. Od 48 polaznika jedanaest je časnica Hrvatske vojske, a prosjek uspjeha naraštaja je 4,68 odnosno izvrsno.

"Samo vrhunski obrazovani časnici mogu pridonijeti razvoju funkcionalnog područja u kojem ostvaruju i svoj karijerni razvoj," rekao je u obraćanju polaznicima načelnik Zapovjedno-stožerne škole "Blago Zadro" kapetan bojnog broda Marijan Dražetić i dodao kako je upravo to temeljna zadaća ove izobrazbe odnosno stvaranje kompetentnih i sposobnih časnika koji će tijekom službe biti spremni preuzeti odgovornost vođenja, ali i razvoja funkcionalnog područja.

Predsjednik RH i vrhovni zapovjednik OSRH predložio je satnicu Gabrijelu Pravdić Nemet, kao najbolju polaznicu 15. naraštaja, za medalju izvrsnosti. Satnica Franu Mrdežu predložio je ministar obrane za dodjelu medalje izvrsnosti kao drugorangiranog polaznika naraštaja, a načelnik Glavnog stožera za medalju izvrsnosti predložio je bojnika Hrvoja Matkovića kao trećerangiranog polaznika naraštaja.

"Kao i Blago Zadro 1991. nalazila sam se u opkoljenom gradu Vukovaru sa svojom obitelji, naglasila je u svojem govoru najbolja polaznica izobrazbe," satnica Gabrijela Pravdić Nemet i dodala kako joj je djed ubijen na Ovčari dok je otac bio ranjen i zbog toga joj priznanje najbolje polaznice škole koja nosi ime heroja obrane Vukovara još i više znači.

Cilj je izobrazbe ospособiti časnike za obnašanje stožernih dužnosti u združenim, nacionalnim i multinacionalnim zapovjedništvima, stožerima te snagama na operativnoj i strateškoj razini planiranja i provedbe združenih operacija. Izobrazba časnika priprema je za obnašanje stožernih i drugih funkcionalnih dužnosti na združenoj razini u nacionalnim i multinacionalnim zapovjedništvima, operacijama na bojištu, operacijama potpora miru te za potrebe drugih tijela obrambenog sustava na operativnoj i strateškoj razini. Težište u izobrazbi usmjereno je na planiranje, pripremu, organizaciju i provedbu operacija u zemlji te NATO/EU i UN-ovih vođenih operacija.

Ovaj obrazovani program namijenjen je časnicima za obnašanje poslova na razini stožera. Edukacija se provodi iz područja: upravljanje ljudskim resursima, obavještajno-sigurnosno područje, operativno i obrambeno planiranje i CIMIC, logistika i upravljanje finansijskim resursima te komunikacijsko-informacijskih sustava. Izobrazba se provodi jednom godišnje, a pohađa je po 50 časnika u svakoj generaciji čina razine satnika i bojnika i to isključivo iz Oružanih snaga RH i MORH-a.

Promociji polaznika i polaznica nazočio je izaslanik ministra obrane ravnatelj Uprave za ljudske potencijale Ivan Jušić, koji je rekao kako je Ministarstvo obrane, kao i Hrvatska vojska, još tijekom Domovinskog rata čvrsto usvojilo uvjerenje kako je znanje i sustavna primjena iskustava ono što čini prevagu i donosi rezultate i pobedu.

"Polaznici ove izobrazbe imat će priliku svoja stečena znanja, iskustva i vještine primijeniti na novim dužnostima koje ih očekuju te će na taj način pridonijeti razvoju sposobnosti Hrvatske vojske," rekao je izaslanik načelnika Glavnog stožera OSRH zapovjednik Zapovjednog operativnog središta Glavnog stožera brigadni general Ivan Turkalj.

HVU

Knjižnice HVU-a "Dr. Franjo Tuđman" sudjelovale su u programu mobilnosti Europske unije za obrazovanje, osposobljavanje, mlade i sport pod nazivom Erasmus+ Training Staff Mobility

VRIJEDNA RAZMJENA ISKUSTAVA

Tekst i foto: Maja Halapir

U sklopu programa Europske unije, knjižničarke Knjižnice HVU-a Alma Lušetić i Maja Halapir boravile su tijekom lipnja na Academia General Militar / Centro Universitario de la Defensa u Zaragozi u Španjolskoj.

Cilj posjeta bila je razmjena profesionalnih znanja, iskustava i praksi iz područja informacijskih usluga i knjižničarstva te mogućnost buduće suradnje. Djelatnice HVU-a obišle su dvije knjižnice Academie General Militar u kojima je pohranjena suvremena, ali i iznimno vrijedna povijesna građa.

Prikazani su knjižnični fondovi i usluge knjižnica te izvori informacija u polju vojno-obrambenih i sigurnosno-obavještajnih znanosti i umijeća, razmijenjena su iskustva o temama objave i razmjene informacija i izvora znanja kao i njihove dostupnosti s posebnim naglaskom na digitalne repozitorije i elektroničke baze stručnih i znanstvenih informacija. Obradene su teme bibliografske obrade građe, informacijske pismenosti, edukacije knjižničnih korisnika i druga aktualna pitanja iz područja knjižničarstva i informacijskih znanosti.

Osim toga, domaćini, od kojih je nekolicina sudjelovala u mirovnim misijama devedesetih godina u Hrvatskoj i BiH potrudili su se i u predstavljanju Akademije i njezine djelatnosti danas, kao i tijekom povjesnog razvoja osobito dobro prezentiranog u vojnom muzeju Akademije.

Usto, kako bi se dobio i širi okvir djelatnosti i razvoja knjižničarske struke u Španjolskoj, organiziran je obilazak i Knjižnice Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zaragozi.

Prikazani su knjižnični fondovi i usluge knjižnica te izvori informacija u polju vojno-obrambenih i sigurnosno-obavještajnih znanosti i umijeća

Predstavljena je također i Medicinska knjižnica koja se smatra jednom od najstarijih knjižnica Sveučilišta u Zaragozi, a posjeduje značajan niz zbirki vrlo rijetke i dragocjene građe te inkunabula i manuskriptata. U Medicinskoj je knjižnici bila postavljena izložba posvećena 100-godišnjici Einsteina predstavljanja teorije relativnosti u Zaragozi, s prikazanim rijetkim knjigama u kojima je teorija prvi put opisana. U prostoru impresivne povjesne zgrade Sveučilišta predstavljen je i amfiteatar u kojem je Einstein teoriju i objašnjavao.

Domaćini su organizirali i vrhunsko stručno vodstvo uz obilazak slavne tvrđave Aljaferie - arapske dvorske palače koja je kasnije stoljećima služila i kao obrambena građevina. Prikazana su oba sačuvana povjesna sloja građevine te dijelovi zgrade u kojima je zasjedala španjolska inkvizicija kao i toranj u kojem je živjela osoba prema čijem je životu napisana priča, a kasnije i znamenita Verdijeva opera Trubadur. Palača je trenutačno sjedište Aragonskog parlamenta.

Uz suradnju s knjižničarima Akademije i Sveučilišta, tijekom posjeta ostvarena je i suradnja s nastavnicima stranih jezika Akademije koji su s osobitim zaščitnim pripredili i HVU-u darovali velik broj jedinica digitalne građe iz različitih područja vojnih

U Medicinskoj je knjižnici bila postavljena izložba posvećena 100-godišnjici Einsteinova predstavljanja teorije relativnosti u Zaragozi, s prikazanim rijetkim knjigama u kojima je teorija prvi put opisana

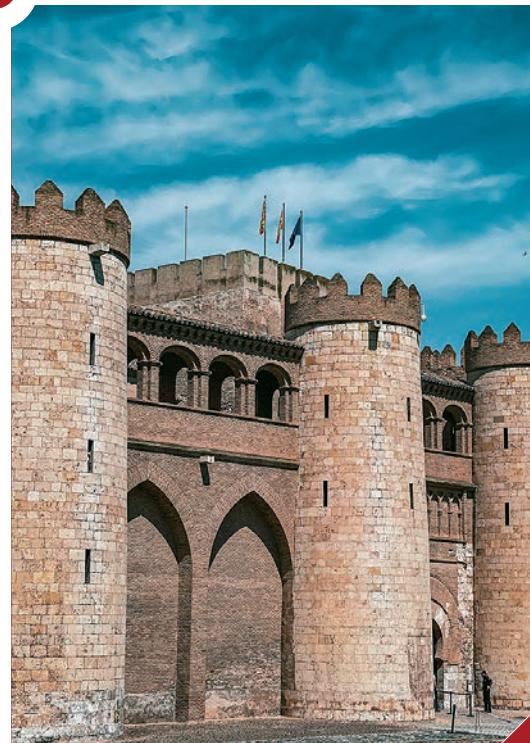

struka, posebno inženjerstva i nastave stranih jezika. Navedena građa bit će inkorporirana u zbirku digitalne građe Knjižnica HVU-a te dostavljena nastavnicima Škole stranih jezika "Katarina Zrinska".

Knjižničarke HVU-a primili su i zapovjednik Akademije brigadni general Manuel Pérez López te dekan Francisco Gómez Ramos, te mu je tom prigodom predstavljen znanstveni časopis HVU-a Strategos uz poziv za suradnju španjolskim vojnim znanstvenicima.

Stečena iskustva vrlo su korisna za obje strane te će započeta suradnja pridonijeti unapređenju knjižnične djelatnosti institucija, a moguće i šire. Academia General Militar sudjeluje u programima Erasmus i Emilyo te se može preporučiti kao institucija koja može ponuditi niz znanja i vrijednih informacija, osobito iz područja vojnog inženjerstva (svremeni laboratorijski uređaji za kemiju i fiziku) i praktične obuke (poligon u sklopu Akademije čija je uporaba usko vezana uz nastavu), ali i mjesto koje prezentacijom povijesti u Vojnom muzeju i Akademiji sveukupno prikazuje važnost tradicije i očuvanja te prenošenja tradicijskih vrijednosti na mlade generacije.

Uz suradnju s knjižničarima Akademije i Sveučilišta, tijekom posjeta ostvarena je i suradnja s nastavnicima stranih jezika Akademije koji su s osobitim zalaganjem pripremili i HVU-u darovali velik broj jedinica digitalne građe iz različitih područja vojnih struka, posebno inženjerstva i nastave stranih jezika

HRVATSKA VOJSKA

HRVATSKA VOJS

Tekst: Željko Stipanović / Foto: Tomislav Brandt

Da stanovnici Slavonije nisu sami, dokazali su i pripadnici Hrvatske vojske. U vrlo kratkom roku izišli su na teren s ljudstvom i mehanizacijom te započeli s otklanjanjem goleme štete koju je u kratkom vremenu učinila jaka prirodna nepogoda

Nezapamćeno nevrijeme koje je sredinom srpnja zahvatilo 14 županija i Grad Zagreb, svojom najvećom žestinom obrušilo se na istočni dio Hrvatske i iza sebe ostavilo goleme materijalne štete i tugu tamošnjeg stanovništva. Vjetar koji je na nekim mjestima puhalo gotovo 200 kilometara na sat, što je na granici treće i četvrte kategorije uragana (uragan treće kategorije vjetrovi 178 - 208 kilometara na sat) uništio je brojne krovove kuća, lomio stabla kao da su od papira, na nekim mjestima čak i betonske stupove javne električne rasvjete. Za samo 15 - 20 minuta koliko je nevrijeme trajalo nastala je šteta koja će se otklanjati tjednima. I da nesreća ne dolazi sama, pobrinulo se novo nevrijeme, samo dva dana poslije, koje nije bilo takve snage, ali opet dovoljno kako da sve ono što je na brzinu popravljeni opet uništi, a ono što je dva dana ranije načelo, do kraja opustoši. Stanovništvo u očaju zbraja štetu, ne znajući kako i što dalje, ali opet optimistično govoreći, važno je da smo preživjeli. Nadamo se da ćemo štetu nekako nadoknaditi. Da nisu sami, dokazali su i pripadnici Hrvatske vojske. U vrlo kratkom roku izišli su na teren s ljudstvom i mehanizacijom i započeli s otklanjanjem nastale štete.

"Zahtjevi za pomoć Hrvatske vojske upućuju se Ministarstvu obrane isključivo putem Ministarstva unutarnjih poslova, odnosno Ravnateljstva Civilne zaštite. Na taj način poštujemo zakonsku proceduru, ali i uključenost Ministarstva unutarnjih poslova i Ravnateljstva u čijoj je nadležnosti podnošenje zahtjeva za angažman HV-a," rekao je ministar obrane Mario Banožić tijekom obilaska pripadnika Hrvatske vojske u Cerni kod Županje. U Vukovarsko-srijemskoj županiji osim Cerne posebno su teško pogodena sela Otok, Privlaka, Komletinci, Tompojevci, Gradište, Babina Greda, ali i ona mjesta koja nismo ovdje naveli pretrpjela su golemu štetu. Kako su se otkrivali razmjeri štete tako se i broj hrvatskih vojnika na terenu povećavao, pa je tako odmah po primitku prvog zahtjeva za uključenje pripadnika Hrvatske vojske na terenu u Vukovarsko-srijemskoj i Brodsko-posavskoj županiji bilo angažirano 140 vojnika da bi se u samo nekoliko dana ta brojka povećala na 250 pripadnika, a još 250 bilo je u pripravnosti. Pripadnici Hrvatske vojske bili su u pripravnosti i na području grada Zagreba i Zagrebačke županije. Hrvatska vojska angažirana je na zadaćama uklanjanja i raščišćavanja stabala velikih dimenzija koja stvaraju ugroze za kuće i ostalu infrastrukturu te će biti angažirana sukladno svojim mogućnostima i iskazanim potrebama lokalnih i županijskih stožera Civilne zaštite. Uz pomoć koju svakodnevno daju na terenu, pripadnici Hrvatske vojske poslali su i videoporuču potpore kako se na Hrvatsku vojsku Slavonija uvijek može osloniti. "Simbol si snage i onda kad je najteže. Ne zaboravljamo. Hrvatska vojska uz Slavoniju!" poručuje pripadnik Hrvatske vojske. "Slavonijo, nisi sama, dok nas trebaš tu smo – tvoja Hrvatska vojska!" poruka je pripadnike Hrvatske vojske.

Ministar Banožić izvjestio je Vladu o aktivnostima HV-a na uklanjanju posljedica nevremena te je tom prilikom rekao da je sve svoje obveze proteklih dana obavljao iz Slavonije, gdje je sa zapovjednicima Hrvatske vojske obišao područja pogodjena nevremenom. Koordinacija poslova na tom području dogovarala se i koordinirala svakodnevno na sjednicama Stožera Civilne zaštite Vukovarsko-srijemske županije

Pripadnicima HV-a iznos naknade povećan je za 100 posto pa će tako umjesto 20 za svaki dan angažmana primiti naknadu u neto-iznosu od 40 eura. "Zahvaljujem svakoj hrvatskoj vojnikinji i vojniku koji na području Slavonije pomažu lokalnoj zajednici u suočavanju s posljedicama olujnog nevremena. Hrvatska vojska ovim je ponovno dokazala kako čvrsto stoji uz hrvatski narod te kako je jamac sigurnosti svakog hrvatskog građanina", poručio je ministar Banožić i dodao kako je povećanje naknade samo jedan vid zahvale HV-u na svemu što čini za Slavoniju i tamošnje stanovnike

KA ZA SLAVONIJU

Uvjereni smo da će zahvaljujući naporima svih civilnih institucija koje neumorno rade u otklanjanju štete i normalizaciji života na ovom području zajedno s pripadnicima Hrvatske vojske, život što prije krenuti svojim normalnim tijekom. I da će nam se nebo smilovati i poštедjeti nas novih nepogoda.

RAZMJESTIVI KOMUNIKACIJSKI MODUL

BRZINA I TOČNOST GLAVNE ODLIKE

Ustrojavanjem Satnije razmjestivog komunikacijskog modula napravljen je velik iskorak unutar roda veze OSRH, koji je time dobio na značaju i prepoznatljivosti. Na taj je način i ugled pripadnika OSRH na međunarodnim aktivnostima podignut na višu razinu

TEKST

Dolores Uročić-Tončina

FOTO

arhiva postrojbe

Satnija razmjestivog komunikacijskog modula ustrojena je 15. prosinca 2014. godine. Prva je i jedina postrojba OSRH pod punim operativnim zapovijedanjem NATO-ova zapovjedništva

Satnija razmjestivog komunikacijskog modula prva je i jedina postrojba OSRH pod punim operativnim zapovijedanjem NATO-ova zapovjedništva. Ustrojena je 15. prosinca 2014., a ustrojavanjem Zapovjedništva za kibernetički prostor, od 1. srpnja 2019. prelazi iz Bojne veze Hrvatske kopnene vojske u sastav ZzKP-a, gdje se nalazi pod administrativnim nadzorom zapovjednika, a pod operativnim zapovijedanjem zapovjednika NCISG/1NSB (NATO CIS Group/1 Signal Battalion). Satnija osigurava uspostavu i održavanje veze te pružanje komunikacijsko-informacijskih usluga za izmeđuštena NATO-ova zapovjedništva koja se nalaze u području operacija.

Ustrojavanju Satnije RKM, odnosno DCM F Company (Deployable Communication Module), prethodilo je ustrojavanje pukovnije veze podređene glavnom zapovjedniku Savezničkih snaga za Evropu (Supreme Allied Commander Europe – SAC-EUR). Pukovnija je ustrojena na principu razmjestivosti i modularnosti, u skladu s razinom ambicije NATO-a (sposobnost istodobnog vođenja dviju velikih i šest malih operacija). Raščlambe i studije pokazale su kako je NATO savezu potrebno 18 DCM-ova kako bi se osigurala potpuna komunikacijsko-informacijska potpora operacijama. Ustrojeno je 14 NATO-ovih DCM-ova, a za preostala četiri predviđeno je ustrojavanje na nacionalnoj razini. Ustrojavanje i funkcioniranje nacionalnog DCM-a provodilo se kroz različite podjele odgovornosti i nadležnosti, pri čemu je: personalna popuna DCM-a odgovornost nacije; DCM je stacioniran u zemlji davateljici; NATO osigurava komunikacijsko-informacijsku opremu i sustave; DCM se mora certificirati te sudjelovati u periodičnim vježbama NATO-a (KIS vježbe interoperabilnosti, certifikacijske vježbe NATO-ovih NRF-ova).

Zaključak o tome da Republika Hrvatska preuzima obvezu ustrojavanja nacionalnog DCM-a donesen je 28. ožujka 2013., dok je 23. srpnja te godine u Pismu obveze službeno iskazana namjera ustrojavanja Satnije u vojarni "Pukovnik Marko Živković" na Plesu. U rujnu 2013. formiran je pregovarački tim, a 20. ožujka 2014. godine Sjevernoatlantsko vijeće prihvatio je, tj. potvrdilo da hrvatski nacionalni DCM postaje dio NATO-ove zapovjedne strukture i jedini NATO-ov entitet u Republici Hrvatskoj.

Ustrojavanjem Satnije napravljen je velik iskorak unutar roda veze, koji je time dobio na značaju i prepoznatljivosti. Na taj je način i ugled pripadnika OSRH na međunarodnim aktivnostima podignut na višu razinu. Pripadnici Satnije sudjelovanjem na međunarodnim aktivnostima pokazali su kvalitetu i sposobnost hrvatskih dočasnika, a sve aktivnosti poslužile su kako bi se u što boljem svjetlu promovirala Republika Hrvatska.

Satnija je u manje od tri godine od ustrojavanja dospila punu operativnu sposobnost u svim elementima – popuna ljudstvom, obučenost i infrastrukturom. Brz operativni tempo vođenja ljudstva s terena na teren proveden je bez jednog izvanrednog događaja, pri čemu je njegova sigurnost uvijek bila na prvom mjestu. Dolaskom u Satniju RKM, pripadnici očekuju obuku i komercijalni IT tečajevi u Njemačkoj (NATO School Oberammergau); Portugalu (NATO CIS School Oeiras) ili Algebru u Zagrebu. Stjecanjem propisanih industrijskih certifikata, za dio ustrojenih mjeseta u Satniji može se ostvariti i dodatak na plaću za deficitarna zvanja (C8) u iznosu od 40 posto.

Pripadnici Satnije sudjelovali su na brojnim međunarodnim NATO-ovim vježbama. Uvelike su pridonijeli i nacionalnim vježbama, a sudjelovali su i u operacijama potpore miru. Jedna od ključnih zadaća bilo je osiguranje KIS potpore za potrebe NATO-ovih snaga brzog odgovora (NRF/VJTF) 2018., 2020. i 2023. s nastavkom aktivnosti u 2024. godini.

U tijeku su pripreme za povratak 11 pripadnika Satnije iz još jedne uspješno provedene NATO-ove misije u Iraku.

Pripadnici Satnije sudjelovali su na brojnim međunarodnim NATO-ovim vježbama te u mirovnim misijama

VOJSKE SVIJETA

Naš prekomorski susjed planira u vrlo kratkom vremenu ravnomjerno modernizirati sve grane oružanih snaga kako bi ostao snažan NATO-ov saveznik na Sredozemlju, ali i moćan vojnoindustrijski igrač u Europskoj uniji

MODERNIZACIJA ORUŽANIH SNAGA

ITALIJE

Prema portalu GlobalFirepower, koji više od 15 godina procjenjuje vojnu moć zemalja svijeta – Italija je već neko vrijeme među prvih deset. Istina, na desetom mjestu, ali to je puno bolje od Poljske, Španjolske ili Njemačke. Ruska aneksija Krima, a zatim i otvorena invazija na Ukrajinu, motiviraju Italiju da ubrza proces modernizacije oružanih snaga i revizije obrambene politike. Talijanski vojni proračun konstantno raste od 2015.; u 2022. iznosio je 28,7 milijardi eura ili 1,54

TEKST
Ivan Galović

posto BDP-a zemlje. Rim planira do 2028. dostići NATO-ovu referentnu granicu od dva posto.

Povećanje finansijskih sredstava trebalo bi biti iskorišteno za modernizaciju oružanih snaga te istraživanje i razvoj vojne tehnologije. U tom je kontekstu zanimljivo sudjelovanje Italije u ambicioznom GCAP-u (Global Combat Air Programme), u kojem na razvoju borbenog aviona šeste generacije surađuje s Ujedinjenom Kraljevinom i Japanom. Osim fokusa na kvaliteti, modernizacija OS-a Italije ima dva glavna cilja. Prvi je pripremiti se za scenarije konvencionalnih operacija visokog intenziteta. Drugi je iskoristiti jako gospodarstvo i vrlo sposobnu obrambenu industriju zemlje za domaće, ali i multinacionalne obrambene pro-

Foto: US Army / Spc. Brandon Best

ekte, i to u okviru Europske unije ili NATO-a. Italija tako želi ostati u vrhu obrambene tehnologije, ali istodobno podjeliti troškove te ojačati suradnju sa saveznicima i partnerima. U tom kontekstu Italija intenzivno sudjeluje u vojnim misijama UN-a i NATO-a i uglavnom je među dvije-tri vodeće europske zemlje po broju vojnika u njima.

Bez obzira na rat u Ukrajini, temeljni su sigurnosni interesi Italije, u skladu s njezinim geopolitičkim položajem,

**Talijanska vojnikinja i vojnici fotografirani
8. lipnja 2023.
tijekom uvježbavanja
zdržane ophodnje
na poligonu
Američke kopnene
vojske Hohenfels u
Njemačkoj**

usmjereni na šire Sredozemlje. S operativnog gledišta to zahtijeva znatne ekspedicijске i višedomenske vojne sposobnosti. No potrebne su i visokoprofesionalne oružane snage sposobne za provedbu složenih operacija samostalno, ali i sa saveznicima i partnerima. Rashodi za osoblje oružanih snaga danas su veliki, oko 62 posto proračuna. Jedan je uzrok i ograničena fluktuacija generacija unutar oružanih snaga pa je plan pomladiti ih. Spominje se i povećanje ukupnog brojnog stanja oružanih snaga, koje iznosi 167 000 pripadnika. Trenutačno je za analizu talijanskog obrambenog planiranja vrlo bitan Dokument o obrambenom planiranju za razdoblje 2022. – 2024., poznat pod pokratom DPP (Documento Programmatico Plu-

VOJSKE SVIJETA

riennale Della Difesa Per il Triennio 2022-2024).

SNAŽAN DOMAĆI KONZORCIJ

Talijanska kopnena vojska želi ojačati flotu glavnih borbenih tenkova. Sredinom srpnja u većim je svjetskim medijima odjeknula vijest da Italija namjerava kupiti nove tenkove Leopard 2A8 njemačke proizvodnje. Neslužbene informacije govore o 133 vozila. S druge strane, potvrđeno je da se nastavlja modernizacija starijih primjeraka tenkova Ariete domaće proizvodnje. Tvrte koje sudjeluju u projektu nedavno su isporučile treći i finalni prototip Arietea s poboljšanjima u pokretljivosti, ubojitosti i zaštiti. Trenutačne informacije govore da će biti modernizirano 125 od ukupno 200 proizvedenih tenkova. Glavna su poboljšanja novi motor Iveco V12 MTCA snage 1500 KS (prije 1250 KS), moderniji ovjes, gusjenice, dnevno-noćne ciljničke sprave, električni sustav pokretanja kupole, digitalni sustav za upravljanje paljbom te reaktivni oklop i protuminska zaštita. Portal Defense News navodi da će projekt stajati oko 900 milijuna eura, a operativni vijek Arietea bit će produljen do 2034. Zanimljivo je da je zapovjednik kopnenih snaga general-pukovnik Pietro Serino još ranije u Parlamentu dao prednost nabavi novih sustava, no onih koji su već u uporabi u drugim zemljama NATO-a i EU-a. To bi trebali biti Leopardi, a čini se da će na kraju vojska dobiti i jedne i druge.

Foto: US Army / Capt. Avery Smith

Foto: US Army / Spc. Uriel Ramirez

**Talijanski tenkisti i
C1 Ariete na vježbi
u Hohenfelsu
u veljači 2021.
Trenutačne
informacije
govore da će biti
modernizirano
125 od ukupno
200 proizvedenih
tenkova**

Drugi je važan projekt kopnene vojske borbeni sustav oklopнog pješaštva (Armoured Infantry Combat System – AICS), koji treba osigurati vozila različitih konfiguracija temeljenih na novoj platformi na gusjenicama. Ona će zamijeniti postojeće borbeno vozilo pješaštva Dardo, a trebala bi do 2035. ući u uporabu. Takav program zahtijeva razvoj potpuno nove serije vozila, a to bi bila zadaća domaće vojne industrije. Najviše se računa na konzorcij CIO (Consortile Iveco – Oto Melara) sastavljen od tvrtki Iveco Defence Vehicles (IDV) i Leonardo. Italija bi u međuvremenu mogla na tržištu nabaviti zamjenska vozila, po mogućnosti moderna, operativno provjerena i potpomognuta uhodanim multinacionalnim logističkim lancem.

Konzorcij CIO već desetak godina opskrbljuje talijansku vojsku vozilima na kotačima VBM Freccia konfiguracije 8 x 8 u različitim inačicama, od borbenog vozila pješaštva preko samohodnog minobacača do zapovjednog vozila. Postoje i vozila za izvlačenje u konfiguraciji 10 x 10. CIO je također isporučio prvih deset od ugovorenih 122 vozila Centauro II 8 x 8 u inačici za paljbenu potporu (MGS). U odnosu na prethodnika, Centauro II ima znatna poboljšanja u smislu snage, optičkih senzora, mobilnosti, ergonomije, sustava upravljanja paljbom i komunikacija, kao i zaštite posade. Pogonski sklop snage je 720 KS, a kupola Hitrole Mod.L naoružana je topom od 120 mm. Proizvođači navode da je Centauro II trenutačno najsvremenije sredstvo u uporabi talijanskog Kov-a. Iveco usto još od početka 2000-ih kontinuirano isporučuje taktička laka oklopna vozila VTLM Lince 2 u različitim konfiguracijama opremljena Leonardovim sustavom C3. Ukupan broj vozila iznosit će gotovo dvije tisuće.

VATRENA POTPORA I PZO

Rat u Ukrajini pokazuje da današnje konvencionalne vojne operacije zahtijevaju precizne sustave neizravne vatrene potpore većeg dometa. Osim nabave raket povećanog do-

Talijanski lovac tenkova Centauro II prelazi 6. lipnja 2023. pontonski most na Dunavu na vježbi Saber Guardian 23 u Rumunjskoj. Proizvođači navode da je to najsvremenije sredstvo u uporabi talijanskog KoV-a

meta za američke sustave M270 MLRS koji su već u uporabi, izvori iz kopnene vojske istaknuli su potrebu za nabavom i drugih mobilnih višecijevnih lansirnih sustava kao što je HIMARS. U međuvremenu će samohodni topnički sustavi PzH 2000 i vučne haubice FH70 biti nadograđeni. Glavni će cilj biti sposobnost ispaljivanja vodenog / nevodenog streljiva dugog dometa obitelji Vulcano (do 70 km), čija je nabava pokrenuta 2022. U tijeku je i program nabave 13 protutopničkih radara.

Talijanska vojska trenutačno nadograđuje svoje sposobnosti protuzračne obrane. Nedavno je objavljeno postojanje razvojnog programa za novi raketni sustav kratkog dometa koji bi zamjenio američki Stinger. Znalo se samo da je ugovor o razvoju dodijeljen tvrtki MBDA Italia, no bez dodatnih pojedinosti. MBDA je početkom lipnja na izložbi SeaFuture u La Speziji pokazala koncept, tj. *mock-up* maketu projektila

Ilustracija: OCCAR

BUDUĆI I SADAŠNJI DRONOVИ

Italija je jedna od zemalja sudionica u europskom programu besposadnih letjelica srednje visine dugog doleta (Medium-Altitude Long-Endurance Remotely Piloted Aircraft System – MALE RPAS) kojim upravlja europska Organizacija za združeni razvoj naoružanja (Organisation Conjointe de Coopération en matière d'Armement – OCCAR). U skladu s ugovorom o razvoju, nabavi i potpori u službi iz veljače 2022., Ministarstvo obrane Italije nabavlja pet sustava, od kojih svaki uključuje tri letjelice i dvije zemaljske kontrolne stanice. Prva letna testiranja predviđena su za 2025., a planirano je da isporuka počne 2028. godine. ARMAEREO je također pokrenuo preliminarne aktivnosti za senzore i nadogradnju sustava, kao i naoružanje za MQ-9 Reaper (Predator B), nakon što je 2022. povučena iz uporabe flota letjelica MQ-1 Predator. Što se tiče mornaričkih zrakoplova, DPP 2022-2024 dao je zeleno svjetlo za novu besposadnu letjelicu s rotirajućim krilima, a ARMAEREO je dodijelio američkoj tvrtki Insitu ugovor za nabavu dviju besposadnih letjelica s fiksnim krilima za mornaricu.

Ilustracija letjelice MALE RPAS, koju nazivaju i Eurodrone

Foto: US Army / Capt. Avery Smith

Talijansko vozilo Frecce u konfiguraciji borbenog vozila pješaštva. Desno je oklopni transporter Piranha III rumunjskog KoV-a

u razvoju koji je nazvala Next Generation V-SHORAD.

Još jedan, ali potvrđen PZO projekt kratkog dometa bit će CAMM-ER (Common Anti-Air Modular Missile – Extended Range). Talijansko ratno zrakoplovstvo za njega će rabiti sustav MAADS (Modular Advance Anti-Air Systems), a kopnena vojska sustav Grifo. Potonja konfiguracija uključivat će Rheinmetallov radar X-TAR3D i zapovjedno mjesto (Posto Comando Modulo di Ingaggio – PCMI). PZO većeg dometa bit će sustav SAMP/T NG, koji po navodima proizvođača pruža zaštitu unutar svih 360 stupnjeva na udaljenosti većoj od 150 kilometara. Glavne komponente bitnice SAMP/T NG uključuju modul za

VOJSKE SVIJETA

zapovijedanje i nadzor, višenamjenski radar te do šest lansera sposobnih nositi osam projektila.

Još jedan program koji se pokreće nabava je 214 mini, mikro i lakih besposadnih letjelica, a podrazumijeva i logističku potporu, obuku i pričuvne dijelove.

Talijanska kopnena vojska obnavlja i svoju flotu jurišnih i lakih transportnih helikoptera. U studenom 2022. primila je zadnje od 60 naručenih višenamjenskih letjelica NHIndustries NH90 TTH. Prvi prototip novog jurišnog helikoptera Leonardo AW249, koji bi trebao zamijeniti A129 Mangusta, prvi je let imao u kolovozu 2022. U okviru programa vojsci bi trebalo biti isporučeno 48 tih helikoptera. Leonardo od srpnja

Talijanski F-35A na Baltiku u srpnju 2021. u društvu estonskog aviona L-39 Albatros tijekom vježbe presretanja

nja 2020. također isporučuje početne serije novog lako / srednjeg višenamjenskog helikoptera AW169M, a ukupno ih treba biti 40.

VIŠE LOVAČKIH GENERACIJA

U prosincu 2022. vlade Italije, Japana i Ujedinjene Kraljevine najavile su razvoj Globalnog borbenog zračnog programa (Global Combat Air Programme – GCAP) za razvoj borbenog zrakoplova šeste generacije do 2035. Potekao je iz programa Tempest (UK) i F-X (Japan); opširnije v. tekst Šesta generacija borbenih aviona – bliska ili daleka budućnost?, HV br. 683). S talijanske će strane glavna tvrtka u razvoju biti Leonardo, a uz ostale, uključeni su i Avio Aero, Elettronica i MBDA Italia. Prema (dugoročnim) planovima, novi će avion u OS-u Italije u početku djelovati uz F-35 i Eurofighter Typhoon, postupno zamjenjujući potonje, a zatim i F-35.

U okviru programa nabave F-35 u inačicama "A" (ratno zrakoplovstvo) i "B" (ratno zrakoplovstvo i ratna mornarica, V/STOL konfiguracija), Ministarstvo obrane uložilo je

Foto: NATO

Ilustracija: MBDA

Temelj nekih od novih talijanskih PZO sustava bit će MBDA-in projektil CAMM-ER

7,06 milijardi eura (1. faza) za prvih 28 aviona. Faza 2a vrijedna 4,2 milijarde eura pokrenuta je 2022. za nabavu dodatnih 27, a čekaju se preliminarni sporazumi za fazu 2b (35 aviona) vrijednu sedam milijardi eura. Svaka faza uključuje i pričuvne dijelove i logističku potporu. Dakle, oružane snage ukupno će dobiti 90 aviona F-35, od toga 60 u inačici F-35A i 30 u inačici F-35B, s tim da će mornarica i zrakoplovstvo dobiti po 15 od potonjih.

Što se tiče 94 talijanska Eurofighter Typhoona (Tranche 1, 2 i 3), Ministarstvo obrane i industrija uključeni su u multinacionalni program za izradu studije Dugoročne evolucije (Long-Term Evolution – LTE), koji je trebao do kraja 2022. definirati razvoj i budućnost tog aviona. Italija se usto 2021. pridružila Ujedinjenoj Kraljevini u razvoju AESA radara sljedeće generacije za Typhoon.

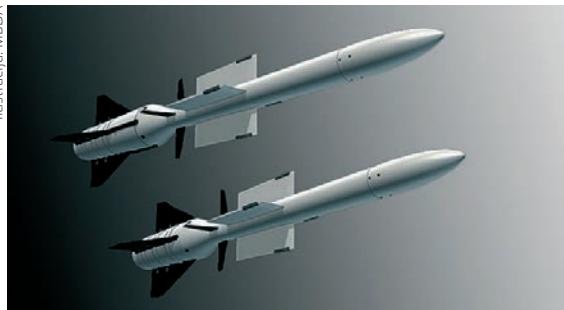
Kako bi podržala flotu lovaca, bombardera, transportnih i specijalnih aviona, Uprava za naoružanje i propise o plovvidbenosti zrakoplova zračnih snaga Ministarstva obrane Italije (ARMAEREO) objavila je u studenom 2022. izvješće o

VOJSKE SVIJETA

INTERGRANSKI PROGRAMI

Među zajedničkim, intergranskim programima oružanih snaga koji su planirani kroz DPP 2022-2024 projekt je softverski definiranog radija SDR EVO koji se odnosi na tehnološki razvoj, novi hardver i valne oblike za sustave u uporabi. Pokrenuta je studija za novu platformu združenog pomorskog višemisijskog sustava (Joint Maritime Multi-Mission System – J3MS) sa senzorima za strateško prikupljanje informacija, integriranim u zajedničku C4I arhitekturu. U svrhu zaštite nacionalnog zračnog prostora, Ministarstvo obrane Italije pokrenulo je program nabave četiri radara dugog dometa za obranu od balističkih projektila, kao dio šireg programa koji uključuje C3 sustave i presretačke projektile. U prosincu 2022. naručeni su novi projektili MBDA-ine serije Aster uključujući Aster 15, Aster 30 (Block 1, Block 1 NT). Talijanska mornarica koristit će i novije projektili obitelji Aster.

Ilustracija: MBDA

MBDA-ini ilustracija projektila Aster

obnovi flote zračnih tankera. U njemu preporučuje zamjenu postojeće flote od četiri Boeinga KC-767A sa šest novih Boeinga KC-46A. Program vrijedan 1,12 milijardi eura uključuje integriranu logističku potporu.

Ministarstvo obrane pokrenulo je u veljači 2021. višefazni program za osam platformi združenog zrakoplovnog višesenzorskog i višemisijskog sustava (Joint Airborne Multi-sensor Multi-mission System – JAMMS). Jednostavnije rečeno, traže se letjelice za obavještajne zadaće, nadzor, izviđanje i električno ratovanje (ISR&EW) i rano upozoravanje te upravljanje bojišnicom (AEW&BMC). Italija za slične zadaće već ima dva aviona Gulfstream G550 CAEW, a u ožujku 2022. godine ARMAEREO je dodijelio izraelskoj tvrtki IAI/Elta ugovor za isporuku dviju dodatnih platformi Gulfstream G550 ISR&EW, s misijskim paketom koji će osigurati L3Harris i Leonardo. Pokazan je i interes za platformu kao što je EC-37B Compass Call, zapravo još jedna platforma Gulfstream G550 s posebnim paketom senzora i drugih sustava. Transportna flota aviona Leonardo C-27J proći će opsežne nadogradnje avionike i radove na produljenju vijeka uporab-

be platforme, kao i uvođenju višenamjenske roll-in/roll-out platforme za provedbu operacija C4ISTAR, COMINT i za potporu specijalnim snagama.

NAJVEĆI BROD

Najzanimljiviji projekt modernizacije talijanske mornarice traje već dulje. Nosač zrakoplova Trieste porinut je u svibnju 2019. u brodogradilištu tvrtke Fincantieri, a trebao bi biti isporučen ove godine. S tzv. skakaonicom i avionima F-35B te 38 000 tona istisnine bit će najveći brod talijanske mornarice u operativnoj uporabi. No, mornarica i Uprava za pomorsko naoružanje Ministarstva obrane (Naval Armament Directorate – NAVARM) pokrenule su i druge zanimljive projekte. NAVARM je krajem 2021. tvrtki Fincantieri dodijelio ugovor o studiji izvedivosti za razarač DDX, predviđajući platformu istisnine veće od 10 000 tona s borbenim sustavom iz klase PPA (uključujući sustav upravljanja bombom, radare i paket za električno ratovanje). Predviđen je i PZO radar Leonardo Kronos Power Shield. Paket naoružanja obuhvaća PZO projektili serije MBDA Aster, uključujući Aster 30 Block 1NT. Ugovor za prvu seriju od dva broda trebao bi biti dodijeljen 2024.

U okviru francusko-talijanskog programa kojim upravlja OCCAR, Fincantieri gradi 9. i 10. talijansku fregatu FREMM (klasa Carlo Bergamini), i to u višenamjenskoj inačici. Ministarstvo obrane Italije navodno želi nabaviti dodatne FREMM-ove, ali konačni brojevi nisu službeno potvrđeni. OCCAR je u prosincu 2022. najavio potpisivanje ugovora s Fincantierijem za nabavu treće talijanske podmornice u okviru programa U212 Near Future Submarine (NFS), nakon što sredstva budu dostupna. Program U212 NFS trenutačno

Foto: NATO

predviđa četiri platforme. Dvije su potvrđene, a prva od njih bit će isporučena najranije krajem 2027. (opširnije v. tekst U212 NFS – podmornica za Sredozemlje i oceane, HV br. 659). U izgradnji je drugi brod za logističku potporu klase Vulcano, rezultat francusko-talijanskog projekta. NAVARM, talijanska mornarica i Fincantieri surađuju i na razvoju klase odobalnih ophodnih brodova kojima bi se zamjenila aktualna klasa Comandanti.

U PRVOM PLANU – KLASIČNE PLATFORME

Među programima spomenutim u DPP-u je i zamjena triju zastarjelih amfibijsko-jurišnih brodova klase San Giorgio jednakim brojem amfibijskih platformi LXD čija bi istisnina trebala biti oko 16 500 t. Što se tiče amfibijskih operacija, Uprava za kopnenou naoružanje potpisala je u prosincu 2022. ugovor s tvrtkom IDV za isporuku 36 amfibijskih oklopnih vozila VBA 8 x 8 (Veicoli Blindati Anfibi) izvedenih iz dizajna Iveco SuperAV za talijansku mornaricu.

Tvrtka Intermarine radi na novoj generaciji brodova za protuminske mjere (Mine Countermeasures Vessels – MCMV), koji će biti podijeljeni u dvije klase: veći za operacije u *plavim vodama* te manji za obalne operacije. Obje će biti opremljene besposadnim plovilima različitih tipova koja mogu ući u minirane zone.

Brodogradilište Mariotti dobilo je u srpnju 2021. ugovor za izgradnju novog broda za specijalne i ronilačke operacije / spašavanje podmornica (Special & Diving Operations-Submarine Rescue Ship – SDO-SURS). Brod će također upravljati besposadnim podvodnim plovilima (Unmanned Underwater Vehicles – UUV) različitih veličina. Isporuka je planirana za kraj 2025. ili početak 2026. Zbog hitne potrebe za zamje-

Talijanska FREMM fregata ITS Carabinieri plove Sredozemljem tijekom vježbe Dynamic Manta 23. U gradnji su još dva plovila klase Carlo Bergamini, a moglo bi ih biti i više

nom zastarjele platforme Magnaghi, u prosincu 2022. NAVARM je dodjelio Fincantieriju ugovor za izgradnju i opremanje istraživačkog broda NIOM (Nave Idro-Oceanografica Maggiore), koji će biti isporučen 2026. godine. Talijanska mornarica namjerava ojačati i svoj arsenal: MBDA Italia za njezine potrebe razvija protubrodski projekt Teseo Mk2/E.

Italija u svakom slučaju planira u vrlo kratkom vremenu ravnomjerno modernizirati sve grane OS-a kako bi ostala snažan NATO-ov saveznik na Sredozemljju, ali i moćan vojnoindustrijski igrač u Europskoj uniji. U tome joj uvelike mogu pomoći ulaganja u moderne tehnologije kao što su besposadni sustavi (plovila i letjelice). Talijanska uprava za mornaričko naoružanje, primjerice, nedavno je potvrdila studiju dizajna za razvoj nosača besposadnih letjelica. Međutim, sigurno je da će još godinama u prvom planu ipak biti *klasične* vojne platforme. DPP 2022-2024 naznačio je planirani početak 46 programa nabave uz operativnih 170 projekata. Sve je to vrlo ambiciozno, ali prvi je preduvjet nastavak povećanja izdvajanja državnih finansijskih sredstava za obranu.

KOPNENA VOJSKA

Foto: État-major des armées / SGC Pauline M.

AKERON

TEKST
Mario Galić

Ukrajinska, francuska, pa onda i europska javnost zainteresirale su se za najnoviji francuski protuoklopni raketni sustav Akeron MP nedavno, u veljači ove godine. Naime, Ministarstvo obrane Francuske u medijima je demantiralo prijašnju izjavu Jeana-Louisa Thiériota, potpredsjednika Odbora za obranu francuskog parlamenta. On je rekao da je ukrajinska vojska, među ostalim, iz Francuske dobila i taj sustav. Ministarstvo obrane potvrdilo je, međutim, slanje protuoklopnog sustava Milan, što je otprije bilo poznato, i demantiralo slanje Akerona. Kako je Akeron MP uveden u operativnu upo-

rabu u francuskim oružanim snagama relativno nedavno (2018.) te je jedan od najmodernijih protuoklopnih sustava, tvrdnje o isporuci otpočetka su bile malo vjerojatne. Osim ako Francuzi nisu odlučili nekoliko lansera s projektilima *posuditi* Ukrajincima radi testiranja u borbi. Potvrđeni su korisnik i oružane snage Luksemburga, a portal Army Recognition objavio je u ožujku ove godine da Akeronom raspolažu i specijalne snage egiptanske mornarice.

Francuska ima dugu tradiciju razvoja protuoklopnih raketnih sustava, koja je započela odmah nakon Drugog svjetskog rata. Tvrta Nord Avia-

Sustav koji je razvila francuska podružnica tvrtke MBDA vrlo je napredno oružje, a tijekom razvoja posebno se pazilo da se napravi tako da može zadovoljiti sve zahtjeve potencijalnih stranih kupaca

MP PROTUOKLOP PETE GENERACIJE

tion razvila je sustave SS.11, SS.12 i AS.12. Iako su, uz ostalo, prodani i Izraelu, nikad nisu postali poznati. U skladu s tadašnjom politikom francusko-njemačkog pomirenja i prijateljstva, pokrenut je 1961. zajednički projekt razvoja protuoklopog sustava Missile d'Infanterie Léger Antichar, poznatiji kao Milan. Ugovor za razvoj dodijeljen je francuskoj tvrtki Nord Aviation i njemačkoj Bölkow. Kasnije su proizvodnju preuzele tvrtke Aérospatiale (projektil) i MBB

Francuski vojnici lansiraju projektil MMP (Akeron MP)
31. srpnja 2022. na demonstraciji za kolege iz NATO-ove aktivnosti ojačane prednje prisutnosti u Estoniji

(lanser), formirajući zajedničku kompaniju Euromissile. Na kraju je proizvodnja Milana prepuštena konzorciju MBDA. On potencijalnim kupcima nudi izvedenicu Milan ER dometa povećanog na tri kilometra, rabeći pritom novi lanser ADT (ADvanced Technologies). Kako je Milan ER u nekoj mjeri zastario, MBDA ga ponajviše nudi korisnicima koji imaju starije projektile Milan 2 i 3, kao pristupačno poboljšanje sposobnosti.

GLAVNE ODLIKE

Ministarstvo obrane Francuske bilo je svjesno da je Milan s vremenom zastario pa je 2010. naručilo 76 lansera i 260 projektila američkog sustava FGM-148 Javelin, prije sve-

KOPNENA VOJSKA

ga za uporabu u Afganistanu. Bila je to privremena mjera do najavljenog dolaska domaćeg sustava projektila srednjeg dometa (Missile Moyenne Portée – MMP). Sama činjenica da je francusko ministarstvo moralo naručivati Javelin dokaz je da je početak razvoja MMP-a kasnio.

Uostalom, razvoj MMP-a započela je upravo MBDA, i to 2009. na vlastitu inicijativu i vlastitim sredstvima. S obzirom na to da je jedna od najvećih zamjerki Milanu bio premali domet, MMP je otpočetka projektiran za najveći domet od četiri kilometra. Doduše, za uvjete ratovanja u Europi domet Milana od dva (ili tri kod izvedenice Milan ER) kilometra više je nego dovoljan. Međutim, mnogi korisnici Milana djeluju na drugim kontinentima, gdje su mogući dometi za takve sustave znatno veći. Usto, najsuvremeniji sustavi samonavodenja protuoklopnih sustava pete generacije omogućavaju gađanje ciljeva iza zaklona, što im znatno povećava zonu djelovanja. Zbog konkurenčije u američkom Javelinu i izraelskom Spikeu, i MMP morao je dobiti *ispali i zaboravi* princip navođenja na cilj. Za razliku od Javelina, koji djeluje samo na taj način, MMP je (po uzoru na izraelski Spike) dobio i mogućnost da operater preko optičkog kabela navodi projektil. Ne iznenađuje stoga da danas i MBDA i Rafael navode da su baš njihovi proizvodi jedini protuoklopni vođeni sustavi pete generacije.

Njihova je glavna odlika pasivni sustav samonavodenja koji se sastoji od dnevne kamere i nehladene infracrvene kamere. Ta kombinacija omogućava pogađanje pokretnih i neprekretnih ciljeva s udaljenosti do četiri kilometra. Sustav navođenja na principu *ispali i zaboravi* ima ugrađenu umjetnu inteligenciju. Ona mu omogućava izbjegavanje gađanja lažnih ciljeva te nastavak praćenja cilja iako se on sklonio iza prirodnog ili umjetnog zaklona.

Sustav navođenja protuoklopnih projektila pete generacije ima i mogućnost vezanja na cilj nakon lansiranja (Lock-On After Launch – LOAL). Jedna je od odlika protuoklopnih sustava pete generacije i upravljanje projektilom tijekom leta. Spike i Ake-

Akeronov je prethodnik sustav Milan.
Na fotografiji je američki vojnik dok se upoznaje s inačicom Milan 2 u operativnoj uporabi estonske vojske na poligonu u Estoniji u kolovozu 2015.

ron MP rabe opciju kojom na operaterov prikaznik stiže slika s optike sustava za samonavodenje projektila, a zapovijedi za upravljanje letom prenose se s upravljačke konzole na projektil. Druga je opcija dvosmjerna radijska podatkovna veza. Ona se rabi na projektilima dometa većih od šest kilometara, najčešće za one koji se koriste s helikopterima ili borbenih besposadnih letjelica. Peta generacija protuoklopnih raketnih sustava mora imati i bojnu glavu sposobnu uništavati sve najsuvremenije tenkove, bez obzira na razinu oklopne zaštite. Projektil bi trebao imati mogućnost izbjegavanja pasivne i aktivne obrane tenka. Jedna je od odlika bezdimni raketni motor koji ne otkriva mjesto lansiranja te smanjuje mogućnost otkrivanja projektila tijekom leta.

TUŽNA RIJEKA

Ministarstvo obrane Francuske formalno je pokrenulo projekt MMP kako bi se oružanim snagama osigurao najsuvreme-

Foto: Nebraska National Guard / Spc. Lisa Crawford

Američki vojnici na bojnom gađanju Javelinom. U razvoju je najnovija inačica FGM-148G

Foto: US Army / Sgt. Juana M. Nesbitt

niji protuoklopni raketni sustav koji će zamijeniti i Milan i Javelin. No, podatak da ga nije finansiralo ministarstvo, već privatna tvrtka, prilično je neobičan. Ministarstva u pravilu sufinanciraju ili češće potpuno pokrivaju troškove razvoja novih borbenih sustava, čak i kad oni ne uspiju doći do serijske proizvodnje. S druge strane, podatak pokazuje da je MBDA bila sigurna da će uspješno dovršiti razvoj novog protuoklopног sustava te da je bila spremna preuzeti rizik vezano uz podmirenje gubitaka ako program ne uspije. MBDA je usto znala da će francusko ministarstvo naručiti vrlo velike količine lansera i projektila te da će količina narudžbi osigurati održavanje proizvodnje barem jedno desetljeće, ne računajući moguće narudžbe stranih kupaca. A njih će, s obzirom na razvoj sigurnosne situacije u Europi, zasigurno biti jako puno.

S obzirom na sve to, tijekom razvoja posebno se pazilo da se MMP izradi tako da može zadovoljiti sve zahtjeve potencijalnih stranih kupaca, prije svega dosadašnjih korisnika sustava Milan. A njih ima barem četredesetak. Za nositelja razvoja odabrana je MBDA France.

Razvoj MMP-a započeo je 2009. iako brzina kojom je napredovao govori da je razvoj pojedinih primijenjenih tehnologija, sklopova i podsustava započeo puno prije.

U lipnju 2010. tvrtka Sagem dobila je od tvrtke MBDA France ugovor za razvoj lansera te infracrvene kamere sustava za navođenje. U prosincu 2011. državna agencija za nabavu obrambenih sustava (Direction Générale de l'Armement – DGA) odobrila je MBDA-i početak proizvodnje prvih prototipova cijelog sustava. U lipnju 2013. počela su testiranja svih sustava i podsustava. S obzirom na to da je projekt došao do

JOŠ VEĆI I BOLJI

MBDA je na osnovi sustava Akeron MP razvila znatno veći projektil dugog dometa Akeron LP (Longue Portée). Namijenjen je za naoružavanje jurišnih helikoptera, velikih borbenih besposadnih letjelica, ali i borbenih vozila. Izvorno je razvijen za naoružavanje jurišnog helikoptera Tiger Mk3.

Kako bi se projektil prilagodio uporabi sa zračnih platformi, uvedena su mnoga poboljšanja. Prvo je povećanje dometa sve do 20 kilometara. Za tako velik domet uporaba optičkog kabela nije moguća pa je ugrađena dvosmjerna podatkovna veza.

Velike su izmjene napravljene i na sustavu navođenja. Uz sustav navođenja preuzet s Akerona MP dodan je i sustav poluaktivnog laserskog navođenja koji omogućava mnoge nove opcije. Jedna je znatno ubrzanje lansiranja projektila iz helikoptera zato što ciljacima mogućnost osvjetljenja otkrivenog cilja laserom i lansiranja projektila prema njemu i prije nego što se optički sustav samonavođenja veže za njega. Optički sustavi za cilj će se vezati tijekom leta (postoji mogućnost prebacivanja s jednog principa navođenja na drugi u letu), zbog čega laser može raditi relativno kratko. Poluaktivno lasersko navođenje omogućava i napad na ciljeve koje laserom osvjetljavaju izvidničke besposadne letjelice ili izvidnički timovi na zemlji na krajnjem dometu projektila, kad ga posada helikoptera ne vidi. S obzirom na domet od 20 kilometara, lako je moguće da ciljac u helikopteru koji leti na maloj visini neće moći uočiti cilj pa je lasersko navođenje s drugog izvora dobra opcija.

Iako je zadržana bojna glava koja probija više od 1000 milimetara homogenog čeličnog oklopa zaštićenog eksplozivno-reaktivnim oklopom, Akeron LP napada tenkove iz gornje polusfere. Time dodatno povećava vjerojatnost uništenja i otežava obranu tenka aktivnim sustavima.

MBDA navodi da je masa projektila Akeron LP između 30 i 40 kilograma. To je zato jer masa ovisi o vrsti bojne glave koja se može prilagoditi potrebama djelovanja.

Za naoružavanje jurišnog helikoptera Tiger razvijen je lanser s četiri projektila koji se nalaze unutar pripadajućih kontejnera/lansera. Time je povećana razina zaštite projektila od mogućih oštećenja i vremenских uvjeta. Ukupna je masa lansera s četiri projektila u kontejnerima samo 200 kilograma. Za helikoptere manje nosivosti razvijen je i laki lanser s dva projektila u pripadajućim kontejnerima mase 120 kilograma. Jednak je lanser namijenjen i za postavljanje na velike borbene besposadne letjelice.

Domet Akerona LP povećan je do 20 kilometara

Foto: Rafael

završne faze s definiranim svim parametrima, još jedna francuska tvrtka – Nexter – te je godine počela izradu planova integracije novog protuoklopnog vođenog projektila u kupolu za oklopna vozila CT40, ali i u druge kупole. U srpnju 2015. tvrtka Saab Bofors Dynamics Schweiz (SBDS) dobila je ugovor za projektiranje bojne glave. Maloserijska proizvodnja MMP-a započela je u lipnju 2016. Proizvedeni lanseri i projektili testirani su između kolovoza i listopada 2017. na DGA-inu poligonu u Bourgesu. Prvih je 20 lansera i 50 projektila isporučeno francuskoj vojsci u studenom te godine. U operativnu uporabu uvedeni su 2018., kad je započela i serijska proizvodnja. Tijekom 2022., iz čisto promotivnih razloga, oznaka Missile Moyenne Portée (MMP) promijenjena je u Akeron MP (dakle, ostalo je Moyenne Portée, tj. srednji domet). U grčkoj mitologiji Aheront (lat. Acheron) jedna je od pet podzemnih rijeka u Hadu. Prema antičkoj pučkoj etimologiji, njezin naziv znači rijeka kojom teku tuga i tjeskoba.

TENK KOJI SE BRANI

Osim malog dometa, najslabija je značajka protuoklopnog raketnog

Spike LR2 u letu. Prema značajkama koje navodi proizvođač Rafael, pripada istoj generaciji kao i Akeron MP

sustava Milan način navođenja na cilj koji od operatera traži da otkrije cilj, nacilja ga te prati od trenutka lansiranja projektila sve do pogađanja. U suvremenom ratovanju tih desetak sekundi (12,5 sekundi na krajnjem dometu) postalo je neprihvatljiv rizik, a operater najslabija karika. Naime, vojske koje za to imaju sredstva sve će više opremati svoje tenkove senzorima za otkrivanje lansiranja protuoklopnih vođenih projektila. Isto tako, masovna uporaba izvidničkih besposadnih letjelica sve je opasnija za operatore. Ratna iskustva pokazala su da samo jedna granata ispaljena iz tenka u smjeru operatera u pravilu dovodi do promašaja protuoklopnog vođenog projektila. To vrijedi i ako tenk izbací dimne kutije i stvorí dimnu zavjesu. Zanimljiv je i primjer

Foto: Ministère des Armées / Armée de Terre

Francuska kopnena vojska prvi je i najveći korisnik Akerona. Potvrđeni je korisnik i OS Luksemburga, a navodno i specijalne snage egipatske mornarice

KOPNENA VOJSKA

ruskih tenkova T-80 i T-90, koji imaju kompleks optoelektroničkog ometanja Štora-1 koji štiti od napada protuoklopnih projektila tako da ometa sustave za navođenje.

Svi su se ti problemi mogli najlakše riješiti tako da se projektil sam navodi na cilj, a da je uloga operatera svedena samo na odabir cilja i vezanje projektila na njega. Zbog toga je Akeron opremljen optičkim sustavom samonavodenja. Za djelovanje danju ugrađena je dnevna kamera. Djelovanje noću i pri lošoj vidljivosti osigurano je infracrvenom kamerom čiji IC senzor nije potrebno hladiti. Time je znatno pojednostavljen sam projektil (ne mora se imati spremnik za hladilo), a i skraćeno je vrijeme pripreme za lansiranje. Inercijska navigacija i stabilnost leta na srednjem dijelu putanje osigurana je sustavom MEMS IMU (pokrata od Micro-Electro-Mechanical-Systems Inertial Measurement Unit). Masa projektila je poprilična – 15 kilograma. Zajedno s kanistrom za čuvanje i prijevoz, koji je istodobno i lanser, duljina je 1,3 metra. Promjer projektila sa sklopljenim krilcima je 140 mm.

Uz projektil ide i lanser, koji se sastoji od dnevne i infracrvene kamere, laserskog daljinomjera, GPS sustava i magnetskog kompasa. Uz lanser idu postolje (tronožac) i baterija. Uporaba laserskog daljinomjera na prvi je pogled razumava odluka jer se njim osigurava djelovanje projektila unutar dometa. S druge strane, laser je jedini aktivni dio sustava koji znatno olakšava otkrivanje pozicije lansera i operatera. Suvremeni tenkovi imaju senzore za otkrivanje laserskog zračenja, a unutar sustava za upravljanje paljbom imaju mogućnost automatske paljbe u smjeru dolaska laserske zrake. Laserski daljinomjer usto povećava masu i cijenu lansera (pri radu troši i veliku količinu električne energije), te je potpuno beskoristan kad se napadaju ciljevi izvan operatorova videokruga. Zanimljivo je da je najnoviji Lightweight CLU lanser američkog sustava Javelin dobio laserski daljinomjer iako ga dosad nije imao.

Ukupna je masa lansera s postoljem i baterijom 11 kilograma, što baš nije malo, pa Akeron MP zahtijeva najmanje dva člana posade. Jedan nosi lanser, a drugi projektil.

NA RAZLIČITE PLATFORME

Suvremeni način ratovanja s masovnom uporabom izvidničkih besposadnih letjelica svih veličina znatno ubrzava djelovanja. Zbog toga vojske pokazuju interes za postavljanje sve više protuoklopnih vođenih sustava na svoja vozila kako bi se povećala opća pokretljivost. Time se povećava mogućnost zauzimanja položaja za napade na otkrivene ciljeve, ali i mogućnost izbjegavanja protunapada kad protivnik otkrije položaj s kojeg je napadnut. Zbog toga MBDA potencijalnim kupcima nudi mogućnost da Akeronom MP naoružaju različita vozila. Za laka terenska vozila razvijena je daljinski upravljiva paljbena stanica IMPACT. Kako bi se mogao ugraditi na što više vozila, pa i na najmanje terenske automobile, masa bez projektila mu je samo 250 kg. IMPACT je opremljen ciljničkim sustavom te lanserom za dva projektila. Operater stanicom može upravljati iz vozila ili daljinski kako bi se dodatno povećala sigurnost posade. MBDA je prikazala i vrlo zanimljiv prijedlog postavljanja sustava Akeron MP na vozilo MPCV (Multi Purpose Combat Vehicle). Ono je izvorno razvijeno u suradnji MBDA-e i tvrtke

Foto: MBDA

Uz projektil Akeron MP ide i lanser koji se sastoji od dnevne i infracrvene kamere, laserskog daljinomjera, GPS sustava i magnetskog kompasa

Rheinmetall Defence Electronics (RDE), kao lako terensko vozilo naoružano protuzračnim raketnim sustavom malog dometa Mistral. Kao osnova uzeto je terensko vozilo Sherpa 3A tvrtke Arquus (nekad Renault Trucks Defense), iako se paljbena stanica može postaviti i na druga terenska vozila korisne nosivosti tri tone ili više. Daljinski upravljivu paljbenu stanicu čine dva dvostruka lansera projektila Mistral te u sredini postavljena strojnica kalibra 12,7 mm ili drugog. Za otkrivanje ciljeva u zraku i na zemlji Rheinmetall Defence Electronics razvio je motrilačko-ciljnički sustav s dnevnom i infracrvenom kamerom te laserskim daljinomjerom. Testiranja su pokazala da taj ciljnički sustav jako dobro odgovara i projektilu Akeron MP. Osim dodavanja još malo softvera, nisu bile potrebne nikakve druge promjene. Na taj je način dobiven hibridni sustav sposoban napadati ciljeve u zraku i na zemlji.

Način djelovanja projektila Akeron MP, posebno mogućnost vođenja tijekom cijelog leta, omogućavaju da ga se koristi i kao laki vođeni projektil brod-brod. MBDA nudi dvije zanimljive opcije. Najjednostavnija je ugradnja lakov nosača na palubu čamca ili broda. Ciljanje i upravljanje projektilom obavlja operater, kao i kod izvornog lansera. Tijekom testiranja MBDA je tako ugradila lanser i na gumeni čamci. Jedini je uvjet čvrsta podnica (RIB) koja može izdržati masu lansera. MBDA nudi mogućnost da se Akeronom MP naoružaju i veća plovila, recimo ophodni ili desantni brodovi. Mogućnost je daljinski upravljiv lanser s dva projektila bez ciljničkog sustava. Za otkrivanje ciljeva i navođenje projektila bili bi zaduženi brodski motrilački sustavi.

Kako bi se do kraja iskoristile sve mogućnosti Akerona MP, MBDA potencijalnim kupcima nudi i zapovjedno-nadzorni sustav LynkEUs. Riječ je prije svega o softveru koji omogućava uvezivanje različitih računalnih sustava u jedinstvenu cjelinu tako da se može uporabiti i kao nadogradnja (ili modernizaci-

KOPNENA VOJSKA

ja) postojećih sustava. LynkEUs omogućava stvaranje mreže koja uvezuje motrilačke sustave (npr. izvidničke besposadne letjelice) s paljbenim (npr. lanseri sustava Akeron MP). Omogućava pritom obradu podataka u realnom vremenu te dodjelu ciljeva svakom paljbenom položaju. Uz svaki cilj idu i podaci o njegovim koordinatama. LynkEUs može obrađivati i podatke dobivene s radara ili drugih elektronskih sustava motrenja te ih proslijediti PZO i topničkim sustavima, ali i posadama borbenih vozila.

KOLIKO JE ZAISTA DOBAR?

MBDA navodi da je Akeron MP trenutačno jedini protuoklopnvi vođeni sustav pete generacije. Izraelska tvrtka Rafael tvrdi to za svoj Spike LR2. Zanimljivo je usporediti ih s možda i najpoznatijim protuoklopnim vođenim sustavom, američkim FGM-148 Javelinom. Kako razvoj najnovije inačice FGM-148G još uvijek traje, za usporedbu je dobra inačica FGM-138F. Javelin je razvijen početkom 1990-ih kao zamjena za protuoklopne sustave FGM-77 Dragon i TOW (u izvedenici prenosivog sustava). Osnovna premla bila je dobiti što jednostavniji i jeftiniji sustav koji će biti vrlo jednostavan za uporabu. To je postignuto ugradnjom sustava za samonavođenje u projektil (*fire-and-forget*). Danas se posebno ističe da takav način rada znatno povećava operatorovu sigurnost zato što ne mora pratiti let projektila, već odmah napustiti paljbeni položaj. Važno je bilo pojednostaviti i ubrzati te

Ilustracija: MBDA

Projektil ima moćnu bojnu glavu. Procjenjuje se da joj je probojnost veća od 1000 mm homogenog čeličnog oklopa

samim tim pojeftiniti obuku vojnika, u čemu se uspjelo. Lockheed Martin tvrdi da obuka za operatera Javelina traje samo 72 sata, nakon čega je sposoban za samostalno djelovanje, te da se cijela obuka može provesti isključivo na simulatorima.

Još jedan zahtjev bio je da cijeli sustav mora biti dostatno lagan kako bi njim mogao upravljati samo jedan vojnik. Taj se uvjet tek djelomično ostvario jer je masa cijelog sustava (lanser + projektil) 22,3 kilograma. Jedan vojnik najčešće može nositi tu masu, no u praksi Javelinom upravlja dvočlani, često i tročlani tim. Ciljač nosi lanser sa sustavom za ciljanje (Command Launch Unit), drugi vojnik nosi projektil, a treći nosi radiostanicu.

Da bi se povećala vjerojatnost uništavanja najsuvremenijih tenkova, odabran je napad iz gornje polusfere, gdje je oklop najtanji. Ugrađena je dvodijelna bojna glava koja osigurava uništenje tenkova zaštićenih eksplozivno-reaktivnim oklopom. Najslabija je odlika Javelina domet od 2,5 km. S obzirom na to da projektil može preletjeti veću udaljenost, mali domet posljedica je ograničenja ciljničkog sustava na lanseru. To će se promjeniti dolaskom novog lansera Lightweight CLU i projektila FGM-148G s dometom od 4000 metara.

Zbog toga je najveća prednost Akerona MP i Spikea LR2 njihov krajnji domet. Službeni MBDA-ini podaci za Akeron MP navode domet veći od 4000 metara, no mnogi izvori spominju da je krajnji domet 5000 metara. Rafael kao krajnji domet Spikea LR2 navodi 5500 metara. To znači da će ova dva sustava imati veći domet i od Javelinove inačice FGM-148G.

Taj je domet prije svega omogućen sustavom za upravljanje projektila tijekom leta s pomoću optičkog kabala. Kad se tako navode, onda ni Akeron MP ni Spikea LR2 nisu projektili *ispali i zaboravi*, već zahtijevaju velik

Foto: US Department of Defense

Indijski vojnici u listopadu 2009. lansiraju svoj prvi Javelin. Masovnija isporuka ipak nije bila ugovorenja

INDIJSKA OPCIJA

Veliki su izgledi da Akeron MP postane glavni protuoklopnvi vođeni raketni sustav indijske vojske. Još 2017. tvrtke MBDA i Larsen & Toubro potpisale su ugovor o suradnji na razvoju sustava ATGM5 (Anti-Tank Guided Missile 5 generation). Indijska vojska već dugo traži novi protuoklopnvi raketni sustav kojim bi zamjenila Milan i ruske sustave. Jedno je vrijeme favorit bio američki FGM-148 Javelin, no onda se odlučila za izraelski Spike MR. U studenom 2014. potписан je ugovor vrijedan 525 milijuna dolara za 300 lansera i 8300 projektila. Spike bi tako postao glavni indijski protuoklopnvi vođeni raketni sustav. Ministarstvo obrane Indije u studenom 2017. jednostrano je raskinulo ugovor jer izraelska tvrtka Rafael (prema tvrdnjama Indijaca) nije bila spremna za transfer dijela tehnologije za proizvodnju u Indiji. Ministarstvo je u travnju 2019. kao hitnu mjeru odobrilo kupnju 12 lansera i 240 projektila Spike MR, no pitanje novog indijskog protuoklopnog sustava i dalje je otvoreno.

angažman operatera. Doduše, na dometima većim od 4000 metara vrlo je mala mogućnost da će napadnuti tenk otkriti napad i uzvratiti paljbom, pa se procjenjuje da tako veliki dometi dostatno štite operatera. Da bi se mogućnost vođenja projektila tijekom leta potpuno iskoristila, operateri moraju proći puno složeniji i dugotrajniji proces obuke nego operateri Javelina. Doduše, trošak obuke nije znatno veći jer se sve obavlja na simulatorima koji su dostatno napredni da omogućavaju obuku u gotovo realnim uvjetima.

USPOREDBA BOJNIH GLAVA

Mogućnost da operater navodi projektil sve do trenutka pogotka omogućava i gađanje ciljeva skrivenih iza prirodnih ili umjetnih zaslona. Međutim, takav način djelovanja zahtijeva visoku razinu uvježbanosti operatera. Usto, kombinacija velikog dometa i navođenja tijekom leta i kod Akerona MP i kod Spikea LR2 omogućava da se napad obustavi, pa čak i da operater usmjeri projektil na drugi cilj. U drugom slučaju opet je presudna razina uvježbanosti operatera.

Sva tri projektila imaju tandem bojne glave sposobne uništiti najsvremenije tenkove. Osim tijekom djelovanja na minimalnim dometima, i Akeron MP i Spike LR2 ciljeve napadaju iz gornje polusfere, po čemu su jednaki Javelinu. Takav način napada uvjetovan je velikim dometom, pri čemu se projektil mora popeti na najmanje 150 metara visine da bi maksimalno iskoristio potisnu energiju raketnog motora te sigurno izbjegao sve prepreke.

Tako Javelin, s dometom od 2000 metara, na srednjem dijelu putanje leti na visini od 160 metara. Ako je cilj na krajnjem dometu od dva kilometra, nakon što projektil preleti 1400 metara na visini od 160 metara, počinje spuštanje prema cilju. Za razliku od starijih protuklopnih vođenih sustava, s

MBDA nudi i mogućnost da se Akeronom MP naoružaju mobilne platforme poput oklopnih vozila i plovila

povećanjem udaljenosti cilja Javelinu se povećava i preciznost jer ugrađena elektronika ima više vremena za obradu parametara leta. Za gađanje ciljeva na minimalnoj udaljenosti od 65 metara i na malim udaljenostima postoji opcija izravnog napada. Javelin se pritom penje na visinu od 60 metara, koja je uvjetovana načinom lansiranja projektila i duljinom rada raketnog motora. Potom sustav za navođenje usmjeri projektil prema cilju. Negativna je strana tog načina napada što će projektil pogoditi tenk u čeonu ili bočnu stranu sa znatno višom razinom oklopne zaštite.

Iako službeni podaci o masi bojnih glava nisu objavljeni ni za jedan projektil, smatra se da Javelin ima najslabiju bojnu glavu, koja probija homogeni čelični oklop debljine do 700 mm. Procjene su da bojna glava projektila Spike LR2 probija više od 900 mm homogenog čeličnog oklopa. Najmoćniju bojnu glavu ima projektil Akeron LP. Procjenjuje se da joj je probjnost veća od 1000 mm homogenog čeličnog oklopa. MBDA navodi i da je bojna glava njezina projektila opremljena i sa 1500 kuglica od volframa koje su ubojite do udaljenosti od 15 metara.

Foto: MBDA

Foto: MBDA

PODLISTAK

Kako se 1970-ih moglo očekivati da će SSSR nastaviti ubrzan razvoj sve naprednijih tenkova, vojna industrija i vojske zemalja NATO-a prionule su osmišljavanju i konstruiranju novih tenkova koji će im osigurati premoć

**TENK - VLADAR
KOPNENIH BOJIŠNICA
(IX. DIO)**

ZAPAD SE BUDI

TEKST
Mario Galić

Nakon Drugog svjetskog rata, kad je nastupilo razdoblje treće generacije tenkova, Sovjetski Savez uspio je pokrenuti proizvodnju čak dvaju modela: T-64 i T-72. Zapad se u to vrijeme ograničio na poboljšanje postojećih modela. Tako je Leopard 1 dobio čak šest inačica. Doduše, zadnja je bila tek prijedlog za modernizaciju s topom od 120 mm i dodatnim oklopom. Budući da se moglo očekivati kako će SSSR nastaviti ubrzan razvoj sve naprednijih tenkova (T-80 pojavio se već 1976.), zapad je prionuo poslu kako bi osmislio i konstruirao nove tenkove koji će mu osigurati premoć. Nijemci su tako 1979. dobili prve Leoparde 2. Godinu poslije isporučeni su prvi serijski primjerici američkog M1 Abramsa. Britanska vojska 1983. počinje dobivati Challenger 1. Usljedili su francuski Leclerc (1992.) i talijanski Ariete (1995.).

Tijekom razvoja svih tih tenkova nitko nije očekivao da će se SSSR raspasti 1991. godine, što će za posljedicu imati i prekid razvoja novih modela. Zbog toga su navedeni tenkovi, tridesetak godina poslije uvođenja u operativnu uporabu, još uvijek glavni borbeni tenkovi NATO-a. S vrlo neizvjesnim izgledima da uskoro dobiju nasljednike.

Ništa bolja situacija donedavno nije bila ni u Rusiji. Zadnji tenk koji je SSSR uspio razviti bio je T-90. Rusija otad pa sve do 2010-ih nije ozbiljnije pokušala razviti novi tenk. Program razvoja T-95 više je bio teoretski nego stvaran. Tek je 2014. službeno dovršen razvoj najnovijeg tenka T-14 Armata. A riječ dovršen treba shvatiti uvjetno, jer Rusi nikako da pokrenu serijsku proizvodnju čak ni za vlastite oružane snage. Dvije su glavne odlike zapadnih tenkova četvrte

Foto: Bundeswehr / Marco Dorow

generacije višeslojni oklop i top kalibra 120 mm glatke cijevi iako se na početku to nije činilo tako. Prvi američki M1 Abramsi isporučeni su s topovima M68 kalibra 105 mm. Bila je to posljedica činjenice da američka vojska nije željela odustati od topa/lansera XM-150E5 kalibra 152 mm. Na kraju se taj top/lanser pokazao preskupim i prezahrvatnim pa je razvoj obustavljen. Zbog toga Amerikanci nisu imali suvremeni top koji bi ugradili u Abramse.

KONAČNO VEĆI KALIBAR

Britanci su pak odlučili u Challenger 1 ugraditi top L11A1 od 120 mm, koji je nastao na osnovama legendarnog L7 od 105 mm. Zbog toga je dobio užlje-

**Leopard 2A7
Oklopne bojne 203
Bundeswehra u
Augustdorfu u ožujku
2015. U prvom je
planu top 120 mm.
Razvoj topa tog
kalibra Rheinmetall
je započeo još
1964., i to vlastitim
sredstvima**

bljenu cijev. Usto, taj top rabi streljivo iz dva dijela: jedan je projektil, a drugi potisno punjenje kao zasebna komponenta (princip jednak onom na sovjetskim tenkovima). Za ugradnju u Challenger 2 razvijen je na osnovama L11A1 top L30A1 kalibra 120 mm.

Među granatama za taj top je L26 s potkalibarnim penetratorom od osiromašenog uranija. Prema dostupnim izvorima, ta granata na udaljenosti od 2000 metara pod kutom udara od 60 stupnjeva probija homogeni čelični oklop debljine 370 mm.

Uz nju se rabi i kumulativno-razorna granata L31A1, označena i kao granata opće namjene. Imala zadovoljavajuće probojne mogućnosti protiv homogenog čeličnog oklopa, ali i vrlo dobre odlike u uništavanju ciljeva rasprskavajućim djelovanjem. Učinkovitosti pridonosi i užljebljena cijev zbog koje granata dobije rotaciju koja povećava preciznost i domet.

Iako je top L30A1 jednakog kalibra kao i njemački Rh120

PODLISTAK

tvrte Rheinmetall, njegove su paljbe značajke kao tenkovskog topa bitno slabije. Zbog toga se mogućnost zamjene topa L30A1 spominje dosta dugo, još od početka ovog stoljeća. Ministarstvo obrane Ujedinjene Kraljevine čak je skloplilo ugovor s tvrtkom BAE Systems s ciljem pronalaska najefftivnijeg načina zamjene topa L30A1. Kao najizglednija zamjena spominjan je top Rheinmetall 120 mm/L55, koji je u to vrijeme razvijen za Leopard 2A6. Pokazalo se da je razlika među tim dvama topovima tolika da bi se morala mijenjati konstrukcija koljevke topa. Zbog toga je BAE Systems predložio svojevrsno hibridno oružje koje bi kombiniralo vanjske dimenzije postojećeg topa L30 s cijevi i ležištem granate topa L/55. Morale bi se izvršiti i prilagodbe na zatvaraču topa L/55 kako bi se mogao ugraditi u kupolu Challengera 2. Tako bi se dobio top glatke cijevi koji bi mogao rabiti najsvremenije njemačko, američko i izraelsko streljivo razvijeno za top L/55. Međutim, procijenjeni troškovi bili su previsoki da bi opravdali zamjenu, to prije jer je u tom trenutku razvoj novih tenkova bio usporen te su procjene govorile da će se top L30A1 još nekoliko desetljeća moći nositi s prijetnjama. Zamjena topa tražila bi usto i kupnju novog streljiva, što bi bio trošak od više stotina milijuna funti. Tako velika investicija donedavno se činila nepotrebnom jer se u Ujedinjenoj Kraljevini žestoko raspravljalo o tome treba li britanska vojska tenkove.

ZADNJI RHEINMETALLOV CILJ

Usprkos tome, britanski ministar obrane Ben Wallace objavio je 22. ožujka 2021. da će se u modernizaciju 148 Challengera 2 utrošiti oko 1,3 milijarde funti. Najveći dio tog novca oticiće na zamjenu topova L30A1 njemačkim 120 mm L/55, čak 800 milijuna funti. Posao modernizacije dodijeljen je konzorciju dviju moćnih tvrtki (Rheinmetall BAE Systems Land – RBSL). I tako je top Rheinmetall Rh120 osvojio i zadnji cilj – britanske tenkove. Doslovno se već nalazi na svim ostalim zapadnim tenkovima. Doduše, spominjani M1 Abrams imao je M68 od 105 mm, no već na izvedenici M1A1 dobio je njemački top od 120 mm.

Foto: Crown copyright / MoD UK / Sgt Mark Webster RLC

Iako je top L30A1 na Challengerima jednako kalibra kao i njemački Rh120, njegove su paljbe značajke bitno slabije

Rheinmetall je razvoj topa glatke cijevi kalibra 120 mm započeo 1964. vlastitim sredstvima. Bila je to prilično rizična odluka jer je u to vrijeme još bio aktivan razvoj američko-njemačkog programa Main Battle Tank 70/Kampfpanzer 70 s topom/lanserom XM-150E5 kalibra 152 mm. Kad je taj program početkom 1970. konačno ugašen, Rheinmetall je imao spremnu zamjenu za XM-150E5.

Mnogi njemački izvori navode kako je top 120 mm L/44 razvijen u suradnji Rheinmetalla i njemačke vojske, no to nije sasvim točno. Kad je projekt Kampfpanzer 70 otpao, njemačka vojska odlučila je napraviti novi tenk, nazvan Leopard 2, ali s topom XM150. Čak je 1971. naručeno 17 prototipova. Kako od topa/lansera XM150 nije bilo ništa, odlučeno je da će se novi tenk naoružati topom od 105 mm jer drugi nisu imali.

Rheinmetall je razvoj topa od 120 mm dovršio tek 1975. i odmah je prezentiran Bundeswehru. Tvornička testiranja pokazala su da je nadmoćan u odnosu na top od 105 mm. Na temelju izraelskih iskustava iz Jomkipurskog rata zaključeno je da novi tenkovi trebaju i bolju oklopnu zaštitu i veću paljbenu moć. Odlučeno je napraviti nekoliko prototipova s novim topom i tako je nastao Leopard 2AV (Austere Version). Jedna od odlika tog tenka bila je nova kupola "T14 mod", dimenzijama prilagođena topu većeg kalibra iako bi novi Rheinmetallov top stao i u staru kupolu Leoparda 1. Top od 120 mm prvi je put ugrađen u kupolu T.20 na tijelo PT.19.

Dvije su glavne odlike zapadnih tenkova četvrte generacije višeslojni oklop i top glatke cijevi kalibra 120 mm

PREPOZNAVANJE PRAVOG SMJERA

Rheinmetall je izvorno izradio top 120 L/44, duljine cijevi 44 kalibra ili 5280 mm. To je napravljeno isključivo zato što je Rheinmetall namjeravao taj top ponuditi kao opciju za modernizaciju Leoparda 1, a u skladu s programom njemačkog ministarstva obrane Vergoldeter (pozlaćeni) Leopard iz 1967. godine. Stoga je duljina cijevi ograničena otprilike na jednaku duljinu kao kod topa L7A3 od 105 mm. Pritom se pazilo i na smanjenje mase i protežnosti kako bi novi top stao u staru kupolu. Tako je masa cijevi bila 1190 kg, a cijelog topa 3780 kg. Kako bi top stao u ograničeni prostor kupole Leoparda 1, duljina trzaja cijevi ograničena je na 340 mm

(maksimalno 380 mm), što je bilo u granicama trzaja cijevi topa L7A3.

Ta odluka o prilagođavanju relativno maloj kupoli Leoparda 1 imala je dalekosežne posljedice. Top je dobio veliku mogućnost prilagodbe za ugradnju ne samo u tenkovske kupole već i u kupole lakih tenkova i borbenih vozila na kotačima. Doduše, skraćenje cijevi imalo je za posljedicu manju iskoristivost barutnih plinova tijekom opaljenja, ali i takav je bio znatno bolji od L7.

Dva su razloga bila za to. Prvi je bio povećanje kalibra za 15 mm, a drugi glatka cijev. Nije to bila neka velika novost jer je Sovjetski Savez još od 1961. u operativnoj uporabi imao protutenkovske topove T-12 (2A19) kalibra 100 mm i glatke cijevi. Kako je u usporedbi s tenkovskim topom D-10T jednakog kalibra imao znatno bolje borbene odlike, bilo je jasno u kojem smjeru mora ići razvoj tenkovskih topova. Činjenica je da su to u Rheinmetallu prvi prepoznali.

Budući da je Rheinmetall razvio top od 120 mm s brojnim ograničenjima, ne iznenađuje da je vrlo brzo nastavio razvoj znatno naprednijih izvedenica. Za francuski tenk Leclerc razvijena je izvedenica L52 duljine cijevi 52 kalibra ili 6240 mm. Za luke tenkove i borbena vozila na kotačima razvijene su izvedenice L47LR i L47LLR duljine cijevi 47 kalibara ili 5640 mm. Naposlijetku je razvijena izvedenica koja do kraja iskoristiava sve mogućnosti suvremenog streljiva L55 duljine cijevi 6600 mm.

Kad je projekt Kampfpanzer 70 otpao, njemačka vojska odlučila je napraviti novi tenk, koji je nazvan Leopard 2, ali s topom XM150

SOVJETSKI ZASTOJ

Razvoj sovjetskih tenkovskih topova išao je nakon Drugog svjetskog rata stalno prema sve većim i većim kalibrima: T-34/T-44 – 85 mm, T-54/55 – 100 mm, T-62 – 115 mm i T-64/T-72 – 125 mm. Na zapadu su zato očekivali da će novi tenk dobiti top od barem 130 mm. Stoga je nemalo iznenadenje bilo kad se 1976. pojavio T-80 s topom 2A46 (D-81TM) kalibra 125 mm. Najčešće objašnjenje bilo je da je T-80 zapravo poboljšana izvedenica T-64 (što je donekle bilo istina), pa je zadržan stari top. No onda se 1994. pojavio T-90 s jednakim topom.

Jedno je objašnjenje to da su Sovjeti 1970-ih s kalibrom od 125 mm dosegli maksimum metalurških mogućnosti. Stoga im dostupni čelici nisu omogućavali povećanje promjera cijevi uz zadržavanje odgovarajuće duljine potrebne za tenkovski top. Drugo je objašnjenje da su Sovjeti uočili zastoj u razvoju zapadnih tenkova, te zaključili da njihovi topovi od 125 mm itekako zadovoljavaju potrebe. Istina je vjerojatno negdje u sredini.

Tenkovski top 2A46 razvijen je kao zamjena za 2A26, koji se ugrađivao na T-64 i ranije modelle T-72. Izvorni 2A46 razvijen je za ugradnju na T-80 i za modernizaciju T-64. Za T-72 razvijena je inačica 2A46-1. Već 1976. razvijena je izvedenica 2A46-2 namijenjena za T-80 i T-64A te prilagođena ispaljivanju/lansiraju protuklopnih vodenih projektila. Slijedio je razvoj brojnih inačica, zaključeno sa 2A46M-5 namijenjenom za ugradnju na T-90A/AM i modernizaciju starih T-90 i T-72.

Najbolja je potkaliberna granata za taj top 3VBM22/3BM59 (3BM59 Svinec-1), čiji penetrator ima masu oko osam kilograma i početnu brzinu na uštimu cijevi 1660 m/s. To je dovoljno da s udaljenosti od 2000 m probije čeličnu ploču debljine veće od 750 mm. Ruska vojska od 2005. u naoružanju ima i potkalibernu granatu 3BM70 Vakuum-2 s potkalibernim penetratorom od volframa. O njoj se zna vrlo malo, tek promidžbeni podatak da s udaljenosti od 2000 metara probija pancirnu čeličnu ploču debljine 900 mm.

Foto: US DoD via Wikimedia Commons

Sovjetski tenk T-80 na vježbi. Zapadne je analitičare iznenadilo kad se pojavio s topom 2A46 (D-81TM) kalibra 125 mm

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 60. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i članka 62. Pravilnika o izobrazbi (Narodne novine, br. 50/23), raspisuje

INTERNI OGLAS

za školovanje uz rad djelatnika Ministarstva obrane i Oružanih snaga Republike Hrvatske na doktorskim studijima u akademskoj godini 2023./2024. uz potporu Ministarstva obrane:

IZ ZNANSTVENOG PODRUČJA TEHNIČKIH ZNANOSTI

- Znanstveno polje:** STROJARSTVO
Znanstvena grana: - sve grane
- Znanstveno polje:** TEHNOLOGIJA PROMETA I TRANSPORT
Znanstvena grana: - sve grane
- Znanstveno polje:** ELEKTROTEHNIKA
Znanstvena grana: - sve grane
- Znanstveno polje:** TEMELJNE TEHNIČKE ZNANOSTI
Znanstvena grana: - sve grane
- Znanstveno polje:** INTERDISCIPLINARNE TEHNIČKE ZNANOSTI
Znanstvena grana: - sve grane
- Znanstveno polje:** GRAĐEVINARSTVO
Znanstvena grana: - sve grane
- Znanstveno polje:** RAČUNARSTVO
Znanstvena grana: - sve grane
- Znanstveno polje:** GEODEZIJA
Znanstvena grana: - sve grane

IZ ZNANSTVENOG PODRUČJA PRIRODNIH ZNANOSTI

- Znanstveno polje:** KEMIJA
Znanstvena grana: - sve grane
- Znanstveno polje:** INTERDISCIPLINARNE PRIRODNE ZNANOSTI
Znanstvena grana: - metodike nastavnih predmeta prirodnih znanosti

IZ ZNANSTVENOG PODRUČJA BIOMEDICINA I ZDRAVSTVO

- Znanstveno polje:** TEMELJNE MEDICINSKE ZNANOSTI
Znanstvena grana: - sve grane
- Znanstveno polje:** KLINIČKE MEDICINSKE ZNANOSTI
Znanstvena grana: - sve grane
- Znanstveno polje:** JAVNO ZDRAVSTVO I ZDRAVSTVENA ZAŠTITA
Znanstvena grana: - sve grane

IZ ZNANSTVENOG PODRUČJA DRUŠTVENIH ZNANOSTI

- Znanstveno polje:** POLITOLOGIJA
Znanstvena grana: - sve grane
- Znanstveno polje:** INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
Znanstvena grana: - sve grane
- Znanstveno polje:** PEDAGOGIJA
Znanstvena grana: - sve grane
- Znanstveno polje:** SOCIOLOGIJA
Znanstvena grana: - sve grane
- Znanstveno polje:** INTERDISCIPLINARNE DRUŠTVENE ZNANOSTI
Znanstvena grana: - sve grane
- Znanstveno polje:** PSIHOLOGIJA
Znanstvena grana: - sve grane
- Znanstveno polje:** PRAVO
Znanstvena grana: - sve grane

IZ ZNANSTVENOG PODRUČJA HUMANISTIČKIH ZNANOSTI

Znanstveno polje: POVIJEST

Znanstvena grana: - sve grane

IZ ZNANSTVENOG PODRUČJA INTERDISCIPLINARNA PODRUČJA ZNANOSTI

**Znanstveno polje: VOJNO-OBRAMBENE I
SIGURNOSNO-OBAVJEŠTAJNE
ZNANOSTI I UMIJEĆE**

Znanstveno polje: GEOGRAFIJA

Znanstvena grana: - sve grane

Znanstveno polje: OBRAZOVNE ZNANOSTI

Znanstvena grana:

Na interni oglas mogu se prijaviti kandidati koji su završili odgovarajući sveučilišni diplomski studij ili sveučilišni integrirani prijediplomski i diplomski studij ili sveučilišni specijalistički studij iz odgovarajućih znanstvenih polja i ispunjavaju opće uvjete javnog natječaja visokog učilišta za upis ili kandidati već upisani na doktorske studije u ranijim akademskim godinama iz znanstvenih područja, polja i grana navedenih u oglasu.

Potpore Ministarstva obrane za školovanje na doktorskim studijima uz rad u akademskoj godini 2023./2024. odobrava se za doktorske studije u Republici Hrvatskoj te za doktorski studij iz znanstvenog polja Vojno-obrambene i sigurnosno-obavještajne znanosti i umijeće (Ph.D. In Military Sciences), koji se izvodi na Doktorskoj školi za vojne znanosti (The Doctoral School of Military Sciences), Sveučilište javnih službi (University of Public Service), Mađarska, (<https://en.uni-nke.hu/study-programs/doctoral-programs/phd-in-military-sciences/doctoral-school-of-military-sciences>).

UVJETI ZA PRIJAVU NA INTERNI OGLAS:

- djelatna vojna osoba (najmanje osobnog čina poručnik / poručnik korvete)
- državni službenik s najmanje 5 godina radnog iskustva
- za doktorski studij iz znanstvenog polja Tehnologija prometa i transport, djelatna vojna osoba sa završenim diplomskim sveučilišnim studijem Aeronautika – vojni pilot i/ili diplomskim sveučilišnim studijem smjer Pomorstvo, Nautika ili Brodostrojarstvo
- službena ocjena u zadnje dvije ocjenjivane godine ne manja od "dobar" za djelatne vojne osobe ili "uspješan" za državne službenike i namještenike
- znanje engleskog jezika najmanje 75 % po metodi ALCPT/ECL ili STANAG 2222

- Izjava o spremnosti angažiranja za potrebe Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman", odnosno Sveučilišta obrane i sigurnosti.

UZ PRIJAVU NA INTERNI OGLAS POTREBNO JE PRILOŽITI:

- životopis s podacima za kontakt (adresa, telefon, e-mail)
- presliku diplome/potvrde o završetku studija (kandidati koji su završili diplomski studij ili sveučilišni specijalistički studij ili stekli magisterij znanosti iz odgovarajućih znanstvenih polja)
- presliku indeksa s položenim ispitima i potvrdu o zadnje upisanom semestru (samo kandidati koji su upisani na doktorske studije)
- dokaz o objavljenim stručnim / znanstvenim radovima iz znanstvenog područja / polja upisa.

Kandidati prijave za školovanje uz rad na doktorskim studijima uz potporu Ministarstva obrane Republike Hrvatske trebaju dostaviti na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Stančićeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava na interni oglas je 30. kolovoza 2023. godine.

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE**

donosi

ISPRAVAK JAVNOG NATJEČAJA

za prijam kandidata/kandidatkinja za časnike/časnice

U javnom natječaju za prijam kandidata/kandidatkinja za časnike/časnice, objavljenom 9. lipnja 2023. godine u Narodnim novinama, br. 62/23, u dijelu natječaja koji se odnosi na rok za podnošenje prijave na natječaj za kandidate zdravstvene službe (doktor medicine ili specijalist grane medicine, doktor veterinarske medicine, doktor dentalne medicine i prvostupnik sestrinstva)

rječi "do 30. srpnja 2023." zamjenjuju se riječima "**do 15. kolovoza 2023.**"

CRTICE IZ HRVATSKE POVIJESTI

Sjeverno od našeg glavnog grada, na jugozapadnim padinama Medvednice, smjestila se srednjovjekovna utvrda, izgrađena sredinom XIII. stoljeća. Ključna joj je uloga bila obrana Kaptola i biskupske posjeda od provala različitih osvajača

MEDVEDGR SREDNJOVJEKOVNA ZN

Kad su Mongoli 1242. provalili u Hrvatsku, Kaptol i Gradec bili su što se tiče obrane potpuno nepripremljeni za takvu najezdu. Hrvatsko-ugarski kralj Bela IV. Arpadović (1206. – 1270.) morao je bježati iz Zagreba i drugih dijelova sjeverozapadne Hrvatske sve do dalmatinskih gradova, gdje su osvajači konačno zaustavljeni. I ne samo to: uskoro je s istoka došla vijest o smrti velikog kana Ogotaja (1186. – 1241.), pa je njegov vojskovođa i kandidat za nasljednika Batu-kan (oko 1205. – 1255.) odlučio povući svoje horde iz srednje Europe. Uvidjevši sve slabosti obrambenog sustava svojeg kraljevstva, Bela IV., koji je jedva izvukao živu glavu, odlučio je ojačati ga kako se ne bi ponovila katastrofa koju je izazvala mongolska provala. U vrijeme njegove vladavine izgrađeno je 55 novih utvrda, a 13 ih je obnovljeno. Od toga su, kako navodi Hrvatska enciklopedija, 33 bile u kraljevskom posjedu.

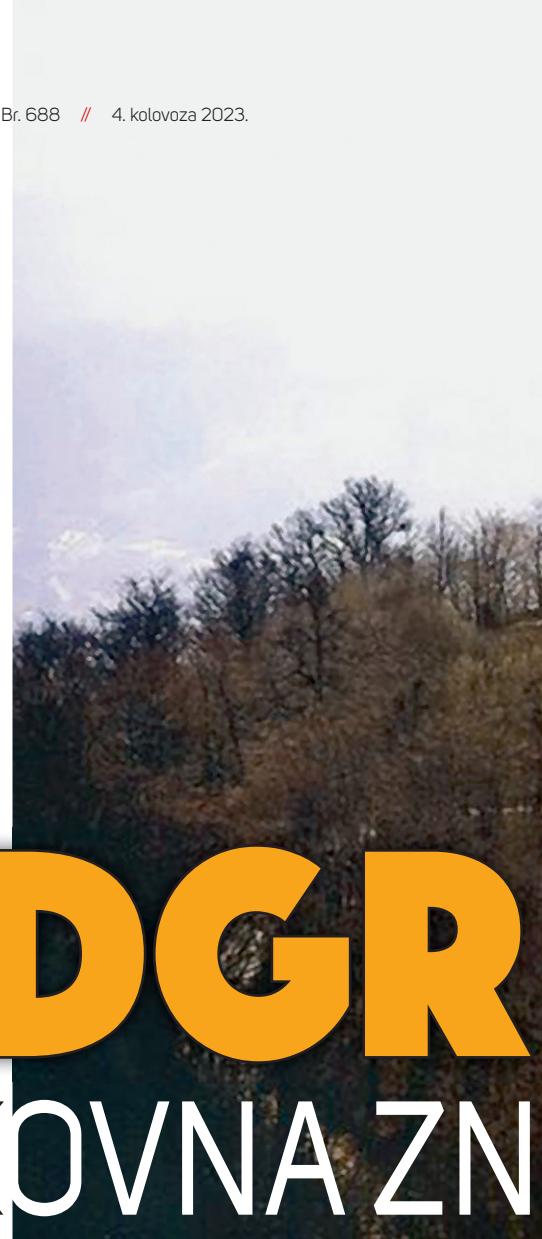
IZNIMAN STRATEŠKI POLOŽAJ

Na Medvednici je počela bila gradnja jedne utvrde, ali vjerojatno ju nije inicirao Bela IV.: većina historiografa smatra da je to učinio zagrebački biskup Filip (umro 1272.), na poticaj samog pape Inocenta IV. (oko 1195. – 1254.). Dokaz je isprava iz 1247., poznatija kao darovnica za Popov toranj. U slučaju opasnosti, u utvrdi se, osim crkvenih dragocjenosti, moglo skloniti i stanovništvo. Medvedgrad je izgrađen na iznimnom strateškom položaju, na 593 metra nadmorske visine na brdu Mali Plazur. S utvrde se mogla

TEKST
Josip Buljan

FOTO
Josip Kopi

u potpunosti nadzirati okolicu i prometni putovi prema Slavoniji i Tropolju. Građevina se jasno može vidjeti praktički iz svih dijelova Zagreba s kojih postoji pogled na zapadni dio Medvednice. Osim zgrada za stanovanje i prostranog predvorja, sastoji se od dvije jake obrambene kule i romaničko-gotičke kapele sv. Filipa i Jakova, a cijeli kompleks okružen je zidovima i opkopima. Unatoč tomu što nije stajao iza njezine izgradnje, vlasništvo nad utvrdom 1262. prelazi u ruke kralja Bele IV. S godinama je gospodstvo nad njom prelazilo iz ruke u ruku: kraljevima (Zigmund Luksemburški, Matija Korvin...), zaslужnim plemićima te biskupima. Među vlasnicima bile su poznate obitelji Babonić, Zrinski, Erdődy te grofovi Celjski. Povjesna istraživanja govore o više od stotinu različitih vlasnika. Desetljećima i desetljećima na usamljeno točki i promatračnici nije se događalo ništa posebno: najuzbudljiviji su bili povremeni sukobi oko vlasništva. Utvrda je tijekom XV.

AD AMENITOST ZAGREBA

stoljeća bila središte vlastelinstava Medvedgrad, Lukavec i Rakovec, a 1487. počela je njezina obnova zbog opasnosti od Osmanlija. Samo šest godina kasnije hrvatsko je plemstvo teško poraženo na Krbavskom polju. U prvoj pol. XVI. stoljeća svoje su mjesto u Medvedgradu pronašli lako naoružani pješaci haramije. Oni su 1539. ustrojeni zbog obrane od osmanlijskih prodora u Hrvatsku. Ipak, pravi napad Osmanlija na Medvedgrad nikad se nije dogodio, a Zagreb će ostati jedno od rijetkih hrvatskih mjesta u koje nije kročila ili barem pokušala kročiti noge sultanovih osvajača. Nakon određenog vremena, gubljenjem strateškog značaja i obrambene uloge, vojske i vlastelini polako su počeli napuštati Medvedgrad.

OD PROPADANJA DO OŽIVLJAVANJA

Zadnja obnova Medvedgrada u funkciji fortifikacije bila je 1574., a 16 godina kasnije teško ga je oštetio razorni potres. Središte vlastelinstva premješteno je u Šestine, a posljednji stanovnici napustili su ga početkom XVII. stoljeća. Medvedgrad se otad ponajviše spominje kao romantična ruševina. Povijesni izvori spominju da ga je 1671. preuzela kraljevska komora, a u idućem je razdoblju promijenio još nekoliko gospodara. Unatoč brojnim legendama, istraživači navode da ne postoje dokazi da su u Medvedgradu ikad boravile osobe kraljevskog roda makar je često znao biti u kraljevskom vlasništvu. No, lako moguće da to ne vrijedi za kraljice. Izvor pitke vode podno Medvedgrada nosi ime Kralji-

**Povjesna
utvrda u sklopu
Parka prirode
Medvednica
danас је једна
od turističких
destinacija
Zagreba**

čin zdenac upravo po Barbari Celjskoj (1392. – 1451.), ženi kralja Žigmunda Luksemburškog (1368. – 1437.), koju se često povezuje s legendom o zloj Crnoj kraljici. Taj se par 1405. vjenčao u jednom drugom starom hrvatskom gradu: Krapini.

Posljednji je vlasnik Medvedgrada plemićka obitelj Kulmer, koja je utvrdu posjedovala do kraja Drugog svjetskog rata, nakon čega se ona potpuno urušila. Restauratorski radovi na obnovi utvrde započeli su krajem 1970-ih, a intenzivirani su sa samostalnošću Hrvatske. Na Medvedgradu se od 1994. nalazi i Oltar domovine, spomenik hrvatskim braniteljima poginulim u Domovinskom ratu, izrađen prema zamisli Kuzme Kovačića. Potpuna obnova završena je 2021., kad je Medvedgrad svečano otvoren za posjetitelje. Tako je ta povijesna utvrda u sklopu Parka prirode Medvednica postala još jedna u nizu turističkih destinacija grada Zagreba i jedno od omiljenih odredišta brojnih izletnika.

REPUBLIKA HRVATSKA MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i u skladu s člankom 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18), raspisuje se

JAVNI NATJEČAJ ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

U akademskoj godini 2023./2024. u status kadeta/kadetkinja u jesenskom upisnom roku bit će primljeni kandidati/kinje upisani na prvu godinu sveučilišnog integriranog prijediplomskog i diplomskog studija na:

SVEUČILIŠTU SPLITU

- sveučilišni integrirani prijediplomski i diplomski **studij Vojno pomorstvo – do ispunjenja upisne kvote od 20 kandidata/kinja.**

Rok za podnošenje prijava je **16. kolovoza 2023.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnim uredu na portalu *postani-student* (<https://www.postani-student.hr>) i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Uz prijavu kandidati/kinje trebaju priložiti:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVAĆI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 2001. godine ili kasnije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak pokrenut po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. alineji 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija (u jesenskom upisnom roku u rujnu 2023.)
- ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Kandidate za kadete/kinje koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnim uredu na portalu *postani-student* u roku navedenom u ovom natječaju Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

Kandidati koji nisu zadovoljili kriterije odabirnog postupka Ministarstva obrane RH u ljetnom upisnom roku ne mogu se prijaviti na jesenski upisni rok jer propisani zdravstveni i psihološki kriteriji vrijede godinu dana.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete. Odabirni postupak ne buduje se, ali nje-govo je zadovoljavanje preduvjet zadržavanja na listi kandidata zainteresiranih za vojne studije na portalu *postani-student*.

Svi kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka Ministarstva obrane rangiraju se na listi kandidata/kinja za odabrani studijski program na portalu *postani-student* u skladu s bodovima ostvarenim na ispitima državne mature i uspehom u srednjoj školi unutar upisne kvote.

U kadetsku službu primaju se svi kandidati/kinje koji su stekli pravo upisa na vojni studij u jesenskom upisnom roku u rujnu 2023.

Prije potpisivanja ugovora o kadetskoj službi Ministarstvo obrane provjerit će po službenoj dužnosti nepostojanje zapreka za prijam u službu u Oružane snage iz članka 35. stavka 1. alineje 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Upise na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati/kinje provode u skladu s propisima i uvjetima natječaja koji raspisuje Sveučilište u Splitu, a u skladu s obavijestima objavljenim na mrežnim stranicama Ministarstva obrane i vojnih studija (<https://www.vojni.unist.hr>).

Kandidati/kinje koji zadovolje uvjete odabirnog postupka, a prijavili su se na studij Vojno pomorstvo na portalu *postani-student*, bit će pozvani na pripremni kamp koji će se provesti tijekom rujna 2023.

Na početku pripremnog kampa kandidati/kinje s Ministarstvom obrane potpisuju Predugovor o pristupanju u kadetsku službu, koji se, u slučaju odustajanja kandidata/kinje ili neostvarivanja prava na upis, može raskinuti bez obveze naknade troškova školovanja.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju određena prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 50/23).

Nakon završenog sveučilišnog integriranog prijediplomskog i diplomskog studija kadeti/kinje bit će primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, profesionalnog razvoja i sudjelovanja u domaćim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na internetskoj stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr>, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti na telefonu referade Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" (021/354-927), Središnjice za upravljanje osobljem (01/3784-812 i 01/3784-814) te u područnim odjelima za poslove obrane i područnim odsjecima za poslove obrane.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i u skladu s člankom 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18), raspisuje se

JAVNI NATJEČAJ ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

U akademskoj godini 2023./2024. u status kadeta/kadetkinja u jesenskom upisnom roku bit će primljeni kandidati/kinje upisani na prvu godinu sveučilišnih prijediplomskih studija na:

SVEUČILIŠTU U ZAGREBU

- sveučilišni prijediplomski **studij Vojno inženjerstvo – do ispunjenja upisne kvote od 70 kandidata/kinja**
- sveučilišni prijediplomski **studij Vojno vođenje i upravljanje – do ispunjenja upisne kvote od 40 kandidata/kinja**.

Rok za podnošenje prijava je **16. kolovoza 2023.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* (<https://www.postani-student.hr>) i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Uz prijavu kandidati/kinje trebaju priložiti:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 2001. godine ili kasnije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak pokrenut po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. alineji 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija (u jesenskom upisnom roku u rujnu 2023.)
- ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Kandidate za kadete/kinje koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* u roku navedenom u ovom natječaju Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

Kandidati koji nisu zadovoljni kriterije odabirnog postupka Ministarstva obrane RH u jesenskom upisnom roku ne mogu se prijaviti na jesenski upisni rok jer propisani zdravstveni i psihologiski kriteriji vrijede godinu dana.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete. Odabirni postupak ne boduje se, ali nje-govo je zadovoljavanje preduvjet zadržavanja na listi kandidata zainteresiranih za vojne studije na portalu *postani-student*.

Svi kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka Ministarstva obrane rangiraju se na listi kandidata/kinja za odabrani studijski program na portalu *postani-student* u skladu s bodovima ostvarenim na ispitima državne maturi i uspjehom u srednjoj školi unutar upisne kvote.

U kadetsku službu primaju se svi kandidati/kinje koji su stekli pravo upisa na vojni studij u jesenskom upisnom roku u rujnu 2023.

Prije potpisivanja ugovora o kadetskoj službi Ministarstvo obrane provjerit će po službenoj dužnosti nepostojanje zapreka za prijam u službu u Oružane snage iz članka 35. stavka 1. alineje 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Upise na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati/kinje provode u skladu s propisima i uvjetima natječaja koji raspisuje Sveučilište u Zagrebu, a u skladu s obavijestima objavljenim na mrežnim stranicama Ministarstva obrane i vojnih studija (<https://vojni.unizg.hr>).

Kandidati/kinje koji zadovolje uvjete odabirnog postupka, a prijavili su se na studij Vojno inženjerstvo odnosno Vojno vođenje i upravljanje na portalu *postani-student*, bit će pozvani na pripremni kamp koji će se provesti tijekom rujna 2023.

Na početku pripremnog kampa kandidati/kinje s Ministarstvom obrane potpisuju Predugovor o pristupanju u kadetsku službu, koji se, u slučaju odustajanja kandidata/kinje ili neostvarivanja prava na upis, može raskinuti bez obveze naknade troškova školovanja.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju određena prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 50/23).

Nakon završenog prijediplomskog studija kadeti/kinje bit će primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, profesionalnog razvoja i sudjelovanja u domaćim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na internetskoj stranici Ministarstva obrane <https://www.morph.hr>, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti na telefonu referade Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" (01/3786-666), Središnjice za upravljanje osobljem (01/3784-812 i 01/3784-814) te u područnim odjelima za poslove obrane i područnim odsjecima za poslove obrane.

DAN BRANITELJA SUNJE

Sunju su branili veliki, hrabri ljudi, mnogi pristigli iz svih krajeva zemlje, i zahvaljujući svima njima Sunja je tijekom Domovinskog rata ostala neosvojiv bastion, ratište na kojem neprijatelj – što god da je pokušavao – nikada nije napredovao. Ni jedan metar Sunje nije nikad bio osvojen ni napušten

TEKST I FOTO
Lada Puljizević

NIKAD POKORENA

U znak sjećanja na branitelje Sunje i ove su godine 27. srpnja kružnom trasom duljine 25 kilometara trčali sudionici Memorijalne utrke "Putevima branitelja". Među njima bilo je i sedam pripadnika Hrvatske vojske. Putem su u selima sunjskog kraja zastajali paleći svijeće na spomen-obilježjima žrtvama stradalim u agresiji na ovo područje.

Dan branitelja Sunje obilježava se 27. srpnja, u znak sjećanja na 1991. godinu. Toga su dana rano ujutro na grad pale prve granate iz obližnjih neprijateljskih uporišta Drljača i Četvrtkovca. Sunja se tako našla okružena neprijateljem s tri strane, a cestovni promet prema Sisku bio je zatvoren. Jedina mogućnost veze s Hrvatskom bila je skela na Savi. U mjesecima koji su slijedili bilo je dana kada je na Sunju padalo više od 1000 neprijateljskih projektila dnevno, bilo je pokušaja neprijateljskih pješačkih probopa. Sunju su branili veliki, hrabri ljudi, mnogi pristigli iz svih krajeva zemlje i zahvaljujući svima njima Sunja je tijekom Domovinskog rata ostala neosvojiv bastion, ratište na kojem neprijatelj – što god da je pokušavao – nikada nije napredovao. U nikad pokorenoj Sunji ni jedan metar teritorija nije nikad bio osvojen ni napušten. Sunju su branili njezini mještani, djelatni i pričuvni sastav policije iz Sunje i Zagreba, dragovoljci iz Zagreba, Siska, Lepoglave, Tomislavgrada, pripadnici satnija 2. "A" brigade ZNG-a Gromovi, a nakon okupacije hrvatskog Pounja, Hrvatske Kostajnice i Hrvatske Dubice, u jesen 1991., u obranu Sunje organizirano su se uključili i

Sandra Andrašek i Zoran Trninić
predani su trkači, pripadnici Hrvatske vojske koji su istrčali i ovogodišnju sunjsku Memorijalnu utrku "Putevima branitelja". Nošena na roditeljskim ramenima, u utrci je sudjelovala i njihova trogodišnja kći.

stanovnici tih prostora. Tu su, u Sunji i za Sunju bile i postrojbe zvane Luciferi, Zeleni zmajevi, Vepar divizija, posade Leteće tvrđave i Ukletog Holandeza, Prerezane vene, Neupereni tulipani, Maksimirski legionari, Štrumpfovi, Šarene pidžame, Olinjali štakori, Vozači nebeskih ventilatora... Sunju je, na svoj način, branila i ekipa prve ratne radiostanice u Hrvatskoj, ratni studio zagrebačke Stojećine koji je svakog dana, za gardiste, emitirao šest sati programa ispunjavajući muzičke želje onih koji su u rovovima. Važnost koju je Sunja imala za obranu cijele Hrvatske bila je, među ostalim, i u tome što je ona vezivala na sebe važan dio neprijateljskih velikosrpskih snaga, a istodobno je za njih bila i stalna opasnost kao prostor mogućeg prodora hrvatskih snaga duboko u okupirani teritorij. Sunja je oslobođena u operaciji Oluja, kada su slunjskim područjem uvedene snage Hrvatske vojske na pravcu Sunja – Hrvatska Kostajnica – Dvor.

Hrvatski glumac Sven Lasta, rođen 1925., bio je jedan od najstarijih sunjskih branitelja. Pripadnik Satnije hrvatskih umjetnika bio je snajperist na prvoj crti, na Kolodvoru, i svakog je dana vozeći bicikl do-lazio do tog položaja. Tvrđio je kako se ne boji granata, ali boji se pasti s bicikla. U povodu Dana branitelja ove su godine u Sunji, na pročelju zgrade kinodvorane koja nosi njegovo ime, članovi BBB-a iz Siska oslikali prigodni mural.

Od srpnja 1991. do kolovoza 1995. godine, uz 78 poginulih sunjskih branitelja, više od 150 bilo je ranjeno. U Sunji je za rata uništeno 1157 stambenih objekata, 607 gospodarskih zgrada, a pod minama je ostalo 12 000 000 četvornih metara zemljišta.

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE**

Na temelju članka 27. stavka 3. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i Odluke o osnivanju Povjerenstva za utvrđivanje prijedloga izbora kandidata za popunu slobodnih ustrojbenih mjesta na temelju internog oglasa i javnog natječaja, KLASA: 023-03/22-03/1, URBROJ: 512-01-22-531 od 1. srpnja 2022., objavljuje

INTERNI OGLAS

**za popunu radnog mjestu u
Samostalnoj službi za vojni zračni
i pomorski promet Odjelu za vojni
pomorski promet**

**1. VIŠI STRUČNI SAVJETNIK ZA POMORSKU
SIGURNOST, 1 izvršitelj**

Uvjeti:

- ustrojbeni čin: kapetan fregate
- ustrojbeni VSSp: D14PC53
- prediplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani prediplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij ili prediplomski sveučilišni studij ili stručni studij u trajanju od najmanje tri godine, tehničkog, prirodnog ili društvenog smjera
- znanje engleskog ili njemačkog jezika.

Kandidati osim propisanih uvjeta moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati mogu dostaviti na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Staničićeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 30 dana od dana objave oglasa u Hrvatskom vojniku.

DAN LOGORAŠA SRPSKIH KONCENTRACIJSKIH LOGORA

Logor Stara Gradiška i
nekadašnji zatočenici
razmjenjeni 1991. godine

U povodu Dana logoraša srpskih koncentracijskih logora, koji se od 2009. godine obilježava 14. kolovoza, Hrvatski vojnik u dva će nastavka podsjetiti na dramatične okolnosti u kojima su tijekom 1991. vođene razmjene ratnih zarobljenika, na sjećanja nekih od sudionika kojima je ta godina obilježila živote i koje treba pamtitи kao junake i pobjednike

RAZMJENE RATNIH ZA

Među najpotresnija poglavila povijesti Domovinskog rata spadaju ona vezana uz ratna zarobljavanja, zatočeništva i razmjene ratnih zarobljenika. Prema službenim podacima, više od 7800 hrvatskih državljana, branitelja i civila bilo je tijekom Domovinskog rata zarobljeno, držano u zarobljeničkim logorima te u razmjenama ratnih za-

TEKST
Lada Puljizević

robljenika vraćeno na područje pod upravljanjem Republike Hrvatske. Posebno je bila teška i neizvjesna 1991. godina. Mala, u to vrijeme još uvijek međunarodno nepriznata Hrvatska bila je napadnuta sa svih strana; iz kasarna širom zemlje jugovojska je pucala po civilima, gradovima i otvoreno se svrstavala uz pobunjeno srpsko stanovništvo; hrvatski branitelji bili su nedovoljno pripremljeni i slabo naoružani; tadašnje sramotne

Foto: Željko Gašparović Gašo

Nakon besprijekorno provedenih aktivnosti u obrani Varaždina, njegov ratni gradonačelnik Stjepan Adanić odaziva se pozivu predsjednika dr. Franje Tuđmana i od 7. listopada 1991. postaje pomoćnik ministra obrane i glavni pregovarač hrvatske strane u pregovorima s JNA o njezinu napuštanju Zagreba i Hrvatske te o razmjenama ratnih zarobljenika. Nositelj brojnih ratnih odlikovanja, branitelj, prvi glavni urednik lista Hrvatski vojnik, umirovljeni brigadni general i političar danas je čelni čovjek Jadranskog naftovoda. Rat je ostao daleko iza, Stjepan Adanić o njemu govori rijetko i malo, uspiješan je u svemu što sada radi – no kad progovori, kad iz glave, bez bilježaka i podsjetnika precizno niže događaje iz 1991., u glasu, u riječi zaiskrene emocije.

Vrijeme hrabrosti i ponosa i dalje je u njemu, živo. Osim što je bio pregovarač, Stjepan Adanić bio je i neposredni provoditelj niza razmjena – a to je značilo da najčešće danas pregovara s generalom Zulićem, predsjednikom Komisije za postupanje s osobama zarobljenim u oružanim sukobima u Republici Hrvatskoj, odlazi daleko iza granica u dubinu neprijateljskog teritorija koji su tada kontrolirale hrvatske snage, u četničko glijedzo, cijev duga ili kratka, ništa, nigdje. I tako bi stigao u četničko glijedzo, među lokalne šerife, samoprovane gospodare života, jugovojsku – a oni jesu ili nisu čuli za razmjenu, slažu se s njom ili misle da treba drugačije, ne žele razgovarati, neće ovako nego onako, postavljaju svoje dodatne uvjete, ne dopuštaju hrvatskim pregovaračima telefonske konzultacije sa Zagrebom ili im ne dopuštaju povratak u Hrvatsku, nemaju pojma tko to s njihovih položaja upravo puca, nemaju s time ništa i ne garantiraju ništa... Svega je bilo 1991.

Razmjena 350 hrvatskih policajaca u Bosanskom Šamcu, koja je trebala biti provedena 3. listopada 1991., zbog toga je propala i realizirana je tek 9. studenog te godine. No, ni jedan napor, ni jedan rizik nije bio razlog za odustajanje. Stjepan Adanić i danas kaže: "Spasiti jedan ljudski život isto je kao da si spasio cijeli svijet – to je bila moja misao vodilja u razmjenama ratnih zarobljenika i spašavanju njihovih života tijekom Domovinskog rata 1991. godine. Svim hrvatskim braniteljima, zatočenima i nestalima, ranjenima i poginulima u obrani hrvatske domovine kao i njihovim obiteljima, dugujemo vječno poštovanje i zahvalnost."

ROBLJENIKA 1991. (I. DIJ)

kalkulacije međunarodne zajednice kulminirale su embargom na naoružavanje Hrvatske. U tim je okolnostima Hrvatska pokušavala konsolidirati svoju obranu istodobno vodeći teške oružane, ali i diplomatske, pregovaračke i političke bitke.

Iskustva i sjećanja sudionika razmjena ratnih zarobljenika 1991. godine, o kojima će ovdje biti riječi, rasvjetljavaju te događaje iz dva

kuta: jedni su braneći domovinu bili zarobljeni i lomljeni u logorima dan za danom pokušavali su preživjeti; drugi su poduzimali i nemoguće, izlagali se pogibelji i talačkim situacijama kako bi postigli razmjene, spasili i vratili kućama zarobljene hrvatske branitelje.

DEMONSTRACIJA MOĆI, ZASTRŠIVANJE I NADMUDRIVANJE

Ono što se danas naziva "razmjrenom ratnih zarobljenika", u stvarnosti 1991. godine zapravo je bilo do samog kraja neizvjesno pre-

DAN LOGORAŠA SRPSKIH KONCENTRACIJSKIH LOGORA

Foto: arhiva Stjepana Adanića

Razgovor
Stjepan Adanić

Bili ste blizak suradnik predsjednika dr. Franje Tuđmana. Kako je on doživljavao pitanja naših zaroobljenih branitelja?

U to smo vrijeme, u listopadu i početku studenog, iz dana u dan sve više saznavali o logorima koji kao da su nicali preko noći. Znali smo za Begejce, Stajićevo, Niš, Vojni istražni zatvor u Beogradu, Knin, Glinu, pričalo se o Morinju, Zeleniki u Crnoj Gori, ali i svaki lokalni srpski šerif imao je svoj logor i sve nam je to jako otežavalo uvid u situaciju. Imali smo naših 350 policijaca, uglavnom pripadnika PU zagrebačke, koji su braneći Hrvatsku Kostajnicu 13. rujna 1991. bili zaroobljeni i nalazili su se na Manjači. Predsjednik Tuđman vrlo je emotivno doživljavao pitanja naših zaroobljenih branitelja i u jednom mi je razgovoru rekao kako srpska propagandna mašinerija stalno optužuje Hrvatsku da ne želi razmjene zaroobljenika, da smo hrvatske branitelje ostavili u logorima i da nas nije briga za njih. "Idi, Štef, pregovara, pokušaj sve kako bismo spasili što više naših ljudi iz tih logora smrti. To je u interesu svih nas", rekao mi je tada, i ja sam stvarno davao sve od sebe.

Pritisak javnosti bio je velik, a ratnu psihozu do usijanja

su dovodili srpski mediji koji su smišljeno i ciljano plasirali vijesti kako Hrvatskoj nije stalo do zaroobljenih hrvatskih boraca. Preko svojih obavještajnih i paraobaveštajnih službi željeli su stvoriti nepovjerenje i razdor u hrvatskom narodu kako bi lakše srušili Hrvatsku. Obitelji i majke zatočenika bile su očajne. Telefoni su neprestano zvonili, pitali su zašto ne oslobođimo njihovu djecu, a beogradska televizija neprestano je prikazivala snimke naših zaroobljenih boraca s Manjače obrijanih i pognutih glava, s rukama na ledima i njihove čuvare s psima. Reakcije obitelji bile su strašne, bilo je teških i neugodnih razgovora, prijetnji i omalovažavanja. Ljudi tada nisu znali, nisu ni mogli znati koliko se i s čime sve borimo da bismo postigli razmjenu.

Vodili ste teške pregovore, direktno sudjelovali u razmjjenama, davali se do kraja. Svaka je razmjena bila neizvjesna, bila je i izazov, i pobjeda – no, čini mi se da je za vas bila posebno važna razmjena 10. prosinca 1991. u Bosanskom Šamcu. Zašto?

U obranu Vukovara krenuli su i pripadnici Zasebne policijske postrojbe Varaždin. Od 185 policijskih djelatni-

ka njih 26 poginulo je ili nestalo, a 20. studenog 1991., nakon predaje, odvedeno je 119 pripadnika te postrojbe u srbijanske koncentracijske logore Stajićovo, Begejci, Sremska Mitrovica, Niš i VIZ Beograd. Premda smo potpisali Dogovor o razmjeni ratnih zarobljenika i akcija razmjene trebala je početi, predstavnici JNA nikako nisu željeli pristati na razmjenu svih varaždinskih policajaca – inzistirali su da će ih pustiti samo 100. Što mi je preostalo u takvoj prljavoj igri JNA? Pristati na razmjenu 100 varaždinskih policajaca ili odustati? Tražiti sve i ne dobiti ništa, ili pristati na razmjenu 100 varaždinskih policajaca i tražiti čvrsta jamstva europskih promatrača i Međunarodnog odbora Crvenog kriza da ćemo spasiti i sve ostale s popisa koji sam im dao? Odlučio sam spasiti odmah 100 varaždinskih policajaca i žurno, uz čvrsta međunarodna jamstva, spasiti sve ostale.

Osobno sam bio u Bosanskom Šamcu 10. prosinca, u jazbini JNA i četnika, i osobno sam vodio rizičnu i dramatičnu razmjenu ratnih zarobljenika na njihovu terenu. Sa mnom se na neprijateljski teritorij usudio ići tek ministar u Vladi RH Muhamed Zulić.

Došavši u Bosanski Šamac, htio sam se uvjeriti jesu li tu moji Varaždinci, da me JNA i paravojne srpske snage ne prevare. Kad sam ušao u autobus i video izmučene ali ponosne varaždinske policajce srce mi je počelo brže kucati i samo što mi suze nisu potekle od sreće i ponosa. Moji dragi varaždinski policajci, Zagorci, Međimurci i Podravci za mene su bili čitav svijet! Razmjena je obavljena na livadi u Bosanskom Šamcu, a trajala je gotovo cijeli dan. Uz 100 varaždinskih policajaca u Hrvatsku je stigao i 561 zarobljenik odveden u srpske logore nakon pada Vukovara.

Na povratku sam odlučio sa svojim varaždinskim policajcima otici u Varaždin, u hotel Turist, gdje su ih čekale obitelji. Oslobodili smo ih 100, ali bilo je njih 19 koje tada nismo uspjeli vratiti i koji su ostali u logorima u Srbiji. Htio sam okupljenoj rodbini koja svoje heroje taj put nije dočekala reći zašto njihovi muževi, očevi i sinovi nisu došli i što sve radimo da se uskoro vrate. U Varaždin smo stigli 10. prosinca navečer, ja sam bio na čelu kolone prepun ponosa i sreće što sam ih doveo, ali i tuge zbog onih koje nismo uspjeli razmijeniti. U hotelu su eksplodirale emocije: sreća i ushit za obitelji razmijenjenih i velika tuga onih obitelji čiji najmiliji nisu došli. Tada je jedan čovjek, nisam ga poznavao, počeo vikati na mene, vrijedati jer nisam doveo njegova brata, a ja nisam u cijeloj toj galami uspio do kraja izreći što sam htio – da smo napravili sve, baš sve što smo mogli, da nismo uspjeli, ali da će i njegov brat, i svi ostali biti razmijenjeni, da ne odustajemo, da ćemo se boriti za njih. Bila je to ljudski razumljiva reakcija, ali i rijetko viđena situacija. S jedne strane razmijenili 100 varaždinskih policajaca 20 dana poslije predaje u Vukovaru i tako ih spasili od smrti, od maltretiranja i to je bio gotovo nevjerojatan uspjeh te surove, ratne 1991. godine – ali, eto, nisu bili spašeni svi i ja sam zbog toga bio nesretan, a te večeri za neke sam bio i kriv. U kasnijim smo razmjenama i tih 19 branitelja uspjeli osloboditi.

Foto: arhiva Stjepana Adanića

Sjepan Adanić bio je 1991. godine glavni hrvatski pregovarač u razmjenama ratnih zarobljenika

govaranje i nagovaranje, cjenkanje, demonstracija moći, zastrašivanje i nadmudrivanje. S jedne strane neizbjegljivih pregovaračkih stolova sjedili su zagovaratelji velikosrpskih ideja odjeveni u JNA šinjele, oni koji su bavili se grnjeljima kako su Hrvati separatisti, a JNA legalna snaga koja će sve što je hrvatsko vojno i politički poraziti – eto, samo što nije – pa su samim time, s Hrvatskom kao nepriznatim i nepostojecim političkim subjektom, dogovori suvišni a razmjene ratnih zarobljenika nepotrebne. S druge strane stola bili su oni koji su u hrvatsku opstojnost, razloge i pravo njezine budućnosti najdublje vjerovali i za nju su se na sve načine borili. Oni koji su konačno i pobijedili. Odlukom predsjednika dr. Franje Tuđmana, glavnog pregovarača o odlasku JNA iz Zagreba i Hrvatske te pregovarača o razmjenama ratnih zarobljenika bio je tadašnji pomoćnik ministra obrane Stjepan Adanić. On je u većini razmjena 1991. bio i neposredni izvršitelj. Pregovarači s druge strane bili su mu generali

DAN LOGORAŠA SRPSKIH KONCENTRACIJSKIH LOGORA

Foto: Željko Gašparović Gašo

JNA Andrija Rašeta i pukovnik JNA Mile Glumac. Specifičnost svih razmjena ratnih zarobljenika provedenih 1991. godine bila je ista – nije bilo "ničije zemlje", garancije sigurnosti niti razmjernega odnosa zaštite pripadnika obiju pregovaračkih strana. Za hrvatsku stranu provođenje razmjene značilo je odlazak duboko na neprijateljski teritorij, svjesno izlaganje nebrojenim neprijateljskim cijevima svih kalibara, pravljenje ustupaka i riskiranje. Ni jedna razmjena ratnih zarobljenika te godine nije provedena na teritoriju pod kontrolom hrvatskih snaga. U svojoj knjizi *Razmjene ratnih zarobljenika 1991. godine – vrijeme hrabrosti i ponosa*, Stjepan Adanić bilježi: "U svezi razmjene ratnih zarobljenika bili smo ucijenjeni od JNA i njihovih pregovarača – rekli su da će se razmjena izvršiti na terenu pod njihovom kontrolom ili je neće biti. Na nama je bio veliki teret, odgovornost i sigurnosni rizik. To je ono što smo mi, pregovarači i neposredni izvršioci razmjena na licu mjesta morali prihvatići, ili ne bi bilo ništa od spašavanja ljudskih života i razmjena te ratne i sudbonosne 1991. godine."

ČETIRI VELIKE RAZMJENE

U tim su okolnostima 1991. godine provedene četiri velike razmjene. Prva od njih, razmjena u Bosanskom Šamcu, koju su na terenu vodili Stjepan Adanić i Muhamed Zulić, odigrala se 9. studenog 1991., i tada je iz Manjače oslobođeno 350 pripadnika hrvatskog MUP-a zarobljenih 12. rujna 1991. u Hrvatskoj Kostajnici.

Početkom prosinca 1991., dok je Hrvatska bila preplavljena zastrašujućim prizorima koji su pratili slom višemjesečne obrane Vukovara, Dubrovnik je proživljavao najteže trenutke svoje povijesti, zemlja je

Kroz logor Stara Gradiška prošlo je više od tisuću zatočenika

gorjela u stravičnom razaranju, horde četnika i jugovojske urlale su u slavu svojih pobjeda – u Zagrebu su svi napori hrvatskih pregovarača bili usmjereni prema izvlačenju stotina, na svim hrvatskim bojišnicama zarobljenih hrvatskih branitelja. Konačno, uslijedile su tri razmjene koje su istog dana, 10. prosinca 1991., trebale biti provedene na tri različite lokacije. Razmjenu u Bosanskom Šamcu vodili su Stjepan Adanić i Muhamed Zulić; razmjenu brodom Rodos II u crnogorskoj luci Zelenika vodio je Goran Dodig, dok je razmjenu u Kamenskom kod Karlovca trebao voditi Miroslav Almadža.

Premda je JNA izigrala dogovor, razmjena u Bosanskom Šamcu provedena je 10. prosinca. Iz logora Stajićevo, Begejci i Niš vraćen je 661 hrvatski branitelj i civil.

Razmjena u Kamenskom toga dana nije uspjela zbog razmjene vatre i oružanih provokacija koje je JNA ciljano izazivala na terenu. Proveli su je dva dana kasnije, 12. prosinca, Stjepan Adanić i Muhamed Zulić u selu Jelashima kraj Karlovca. Na toj je razmjeni na slobodu, u Hrvatsku, vraćena 141 osoba.

Razmjena u Crnoj Gori kasnila je dva dana, ali i ona je uspješno provedena. U njoj je oslobođeno i u Hrvatsku vraćeno 273 ljudi.

Ukupno su u tim velikim razmjena 1991. godine razmijenjena 2333 zatočenika.

Foto: arhiva Stjepana Adanića

Foto: Željko Gašparović Gašo

Antun Pelivanović

Foto: Željko Gašparović Gašo

Milan Jurić

Sjećanja bivših logoraša

Antun Pelivanović i Milan Jurić branitelji su, dragovoljci, pripadnici novljanske 125. brigade koji su 22. studenog 1991. zarobljeni na bojišnici, u šumi. zajedno su zarobljeni, zajedno prošli pakao logora Stara Gradiška, zajedno su razmijenjeni 12. prosinca 1991. u Jelašima kod Karlovca. Za Hrvatski vojnik zajedno je bio vojnik u skupini, Antun je bio zapovjednik skupine i sjeća se kako su ih je bio vojnik u skupini, Antun je bio zapovjednik skupine i sjeća se kako su ih iznenadili neprijatelji. "Beli orlovi, martičevci. Ubili su mi Jelinek Milana i Luku Gračakovića, viknuo sam da sam zapovjednik i da ne pucaju, da mi ne ubijaju ljudi. Galame: pobit ćemo sve, Zoljom, Osom... Vika, dreka. To je šuma, brdo, voda, magla, kiša, malo snijega, veliki minus. Ukupno se tada predalo 20 ljudi, moji vojnici i ja."

Bila je već noć kad su u kamionu stigli pred Staru Gradišku. Ruke vezane na preleđima žicom, špagom, remenjem, što god da je bilo nadohvat; ljudi koje prepoznaju, živjeli su skupa; zvuk udaranja glave o zid svinjca; mještani usputnog telesa koji vilama probadaju ceradu kamiona u kojima ih voze; (...) jedan teritorijalac, poznavao sam ga, čeka nas zafrkanih rukava, razbija nas i tuče. Te zafrkane rukave, to nikada neću zaboraviti. Sastavio me, oblila me krv." Izlazak

iz kamiona pa ulazak u zgradu logora, prostor pilane: "Tuku nas jednog po jednog, moraš proći kroz špalir a tamo je pilana, svi imaju one duge drvene motke u rukama."

Milan dodaje: "Špalir, dočekuju vas, tuku vas kroz taj špalir, ulaziš u hodnik, mi smo bili na katu. Dok prodeš kroz njih, gotov si. Onaj što čisti WC, punu kantu mi pljusne u lice. Vidite što se događa drugome, što se događa tebi i svaki puta ti srce stane, nebrojeno puta u minuti srce ti samo stane."

Najgori su bili prvi dani, slažu se. Ugurali su ih u jednu prostoriju s rešetkama, bez stakala na prozorima. Bila je to soba broj 6. Antun kaže kako ju je premjerio u pedljima: "Dva metra sa 3,40. Tu je prvič četiri-pet dana bilo nas 12." Milan se prisjeća: "Tu smo u sobi imali kantu za nuždu, za mokraće i fekalije, otvoreno, bez poklopca, kiblu. To je smrdilo i razlijevalo se. Odatle smo nekoliko puta na dan odvođeni na saslušavanja inspektorima, iz prizemlja na kat. Putem do gore i nazad, svaki puta smo prebijani. Svaki puta. I uviјek ista pitanja: 'Koliko si silovao?, Koliko srpske nejači ubio?' stalno su mi psovali Tuđmana, Šeksa i Mesića – i to je bilo neprekidno, ali baš stalno. Sjećam se, jednom sam prošao kraj nekog prozora, ugledao sam svoj odraz i ostao sam ukopan. Nisam mogao vjerovati da vidim sebe. To nabubrevo, otečeno, izobličeno, plavo i crno, to sam ja?" Antun kaže: "Poznavao sam dvojicu koji su nas saslušavali", pa vrti sijedom glavom, sliježe ramenima i nastavlja: "JA ne znam, Krajem studenog nadzor nad ne mogu to razumjeti, pa te ljudi smo poznivali, živjeli smo zajedno." Krajem studenog nadzor nad logorom preuzima Vojna policija Banjalučkog korpusa JNA. Tada je, potvrđuju Antun i Milan, postalo nešto lakše. Predstavnike Međunarodnog Crvenog križa i dalje nisu vidjeli, no mogli su dobiti bar minimalnu liječničku pomoć.

Kad je 10. prosinca bila razmjena zarobljenika u Bosanskom Šamcu, Antun i Milan s ostalim su robljenicima odvezeni prema mjestu razmjene i satima su čekali u autobusu. Opet su ih tukli, tko je i koliko stigao, vrijedali, prijetili im – a oni su trebali biti razmijenjeni, vjerovali su da će biti i sve su i koliko stigao, vrijedali, prijetili im – a oni su trebali biti razmijenjeni, vjerovali su da će biti i sve su opet tamo odakle si jedva doživio da izadeš, opet kroz ona ista vrata nazad. Eee, tu se meni srušio svijet", prisjeća se Antun.

Razmijenjeni su dva dana kasnije, 12. prosinca 1991., u selu Jelašima, na Turnju, u Karlovcu. Bila je to jedna od najtežih razmjena ratnih zarobljenika jer je izvedena na teritoriju pod kontrolom JNA i pobunjenika i provedena premda su ovi topnički napadali hrvatske položaje na Turnju.

(Hrvatski vojnik, br. 676, veljača 2023.)

Foto: Josip KOPI

